

ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**’ Ο ρόλος της ευρωπαϊκής κεντρικής τράπεζας και οι επιπτώσεις
στην χρηματοπιστωτική πολιτική της ευρωζώνης.’**

ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (6575)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΓΑΡΟΥΦΑΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Ιδιότητα(Καθηγητής Εφαρμογών)

ΑΘΗΝΑ 2014

Περίληψη

Η ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα είναι ένα από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στόχος της είναι να διαφυλάττει τη σταθερότητα των τιμών και την σταθερότητα του δημοσιονομικού συστήματος . Τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ αποτελούνται από: το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ και την Εκτελεστική Επιτροπή . Η ΕΚΤ είναι απολύτως ανεξάρτητη. Όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις οφείλουν επίσης να σέβονται αυτήν την αρχή. Εκτός από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ, η εταιρική διακυβέρνηση της ΕΚΤ περιλαμβάνει και διάφορα επίπεδα εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου . Το ευρώ είναι σήμερα το ενιαίο νόμισμα 17 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία αποτελούν την ευρωζώνη . Οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας Η πρόσφατη οικονομική κρίση δεν ήταν ένα ανεξάρτητο και απρόσμενο φαινόμενο. Τα αίτια, η φύση και τα χαρακτηριστικά της συνδέονται με την όλη ιστορία της μεταπολεμικής διαδικασίας συσσώρευσης του κεφαλαίου στον ανεπτυγμένο καπιταλισμό και συγκεκριμένα τη «χρυσή εποχή» της συσσώρευσης του κεφαλαίου. Η οικονομική κρίση οδηγεί σε επισφαλή εργασία, ανεργία, και τελικά φτώχεια . Η αντιμετώπιση της κρίσης δεν είναι εύκολη υπόθεση. Είναι βέβαιο ότι τα μέτρα για την αντιμετώπισή τους θα κριθούν για την αποτελεσματικότητά και αποδοτικότητά τους και θα διδάσκονται ως ορθό ή ατυχές παράδειγμα στα πανεπιστήμια για πολλά χρόνια. Η πρόσφατη κρίση αναδεικνύει επίσης τα παρακάτω προβλήματα : το μη σαφή και ενιαίο προσανατολισμό για την έξοδο από την κρίση της Ευρώπης, τις μεγάλες δομικές αδυναμίες της Ε.Ε., την ανυπαρξία των μηχανισμών παραγωγής αποφάσεων και ελέγχου για τη δημιουργία προάσπισης των κοινών οικονομικών συμφερόντων, και τέλος, το πολιτικό έλλειμμα της Ε.Ε Σε μια οικονομία που υποφέρει από έλλειψη ζήτησης, χρειάζεται επείγοντως αύξηση των δημοσίων δαπανών για παραγωγικούς σκοπούς. Η Ελλάδα έχει παραγωγικές δυνατότητες και ικανούς πόρους, ανθρώπινους και υλικούς. Σοβαρό και αποτελεσματικό κράτος δεν έχει.

Summary

The European central bank is one of the EU institutions and its objective is to preserve price stability and the stability of the financial system. The decision-making bodies of the ECB consist of: the Governing Council of ECB and the Executive Committee. The ECB is completely independent. All EU institutions and national governments must also respect this principle. Apart from the decision-making bodies of the ECB, the corporate governance of the ECB encompasses a number of external and internal audit. Today the euro is the single currency of 17 Member States of the European Union, which are the Eurozone. Economic crisis is a phenomenon in which an economy is characterized by a sustained and significant decline in economic activity. The recent financial crisis was not an independent and unexpected phenomenon. Its causes, nature and characteristics are associated with the entire history of post-war process of capital accumulation in developed capitalism, namely the "golden era" of capital accumulation. The economic crisis is leading to precarious employment, unemployment, and, ultimately, poverty. The response to the crisis is not easy. It is certain that the measures to address them will be judged on their effectiveness and efficiency and will be taught as correct or unfortunate examples in universities for many years. The recent crisis also highlights the following problems: not clear and uniform guidance for exit from the crisis in Europe, the major structural weaknesses of the European Union, the lack of mechanisms for production decisions and control to create advocacy of common economic interests and finally, the political deficit of the EU. In an economy that is suffering from lack of demand, an increase in public spending on productive purposes is urgently needed. Greece has the manufacturing capabilities and resources, both human and material. But it has not got a serious and effective state.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	σελ.2
Περίληψη στα αγγλικά.....	σελ.3
Εισαγωγή	σελ.9
Κεφάλαιο 1^ο Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	
1.1 Ιστορική αναδρομή	σελ.10
1.2 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	σελ.10
1.3 Σκοπός της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	σελ.11
1.4 Αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	σελ.11-12
1.5 Δομή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	σελ 12
1.6 Η αποστολή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	σελ. 13
1.6.1 Η αποστολή του Ευρωσυστήματος	σελ.13
1.6.2 Οι στρατηγικοί προσανατολισμοί του Ευρωσυστήματος.....	σελ.14
1.6.3 Οργανωτικές αρχές που διέπουν την εκτέλεση των λειτουργιών του Ευρωσυστήματος από όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος	σελ.15-17

Κεφάλαιο 2^ο Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τα μέλη της .

- 2.1 Όργανα λήψης αποφάσεων σελ.17**
- 2.1.1 Η Εκτελεστική Επιτροπή σελ.18**
- 2.1.2 Το Γενικό Συμβούλιο .....σελ. 18-19**
- 2.1.3 Το Διοικητικό Συμβούλιο σελ.20**
- 2.2 Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ σελ.21-22**
- 2.3 Η διαφάνεια της ΕΚΤ σελ.23-24**
- 2.4 Η λογοδοσία της ΕΚΤ σελ.24-26**
- 2.5 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο .....σελ. 26**
- 2.6 Εταιρική διακυβέρνηση σελ.26-31**
- 2.7 Εγγραφή στο κεφάλαιο σελ.31-34**
- 2.8 Η πρώτη δεκαετία της ΕΚΤ .....σελ 34-36**
- 2.9 Το νόμισμα της ευρωπαϊκής ένωσης.....σελ.36-38**

Κεφάλαιο 3^ο Οικονομική κρίση

- 3.1 Η έννοια του όρου "Οικονομική κρίση" σελ.39**

- 3.2. Η Μαρξιστική Θεωρία των Κρίσεων .....σελ .39-40
- 3.3 Αίτια της οικονομικής κρίσης .....σελ. 40
- 3.4 Το αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης .....σελ .41
- 3.5 Επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή και οικονομική ζωή ..σελ. 41-42
- 3.6 Αντιμέτωπιση της οικονομικής κρίσης .....σελ. 42-44
- 3.7 Η λύση στην οικονομική κρίση .....σελ. 45-46

Κεφάλαιο 4^ο Χρηματοοικονομική κρίση

- 4. Οι επιπτώσεις της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης: Πόσο η Ευρώπη θωράκισε τις οικονομίες της; .....σελ .46-47
- 4.1 . Οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης .....σελ. 47
- 41.1. Πιθανά σενάρια για τις εξελίξεις.....σελ.47
- 4.1.2. Τα προβλήματα που αναδεικνύει η κρίση σελ.48
- 4.2. Οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της κρίσης.....σελ.49
- 4.2.1. Τα όρια της νομισματικής πολιτικής σελ.49
- 4.2.2. Τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής .....σελ 49-50
- 4. 3 Πόσο συνέβαλε η Ευρωζώνη στη θωράκιση των οικονομιών της; σελ.50
- 4.3.1. Το πρόβλημα του δημόσιου χρέους σελ.50-51
- 4.3.2. Το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας .....σελ. 51-52

4.4. Η κρίση αναβιώνει την ανησυχία για τη συνοχή της Ευρώπης; σελ.52
4.4.1. Το έλλειμμα κοινωνικής συνοχής σελ.52
4. 4.2. Η συνοχή και το μέλλον της Ευρώπης .....σελ .52-53

Κεφάλαιο 5^ο Η κρίση στην Ελλάδα

5.1 Η Ελλάδα θα υποστεί συνέπειες από τις αποφάσεις της ΕΚΤ σελ.53-54
5.2 Η Ελλάδα επιστρέφει φέτος στην ανάπτυξη .....σελ 55
5.2.1 Επιφυλακτική αισιοδοξία .....σελ 55
5.2.3 Μένει δουλειά να γίνει.....σελ.56
5.2.4 Ανεργία σελ.56-57
5.2.5 Προτάσεις για τα μη εξυπηρετούμενα σελ.58
5.2.6 Νέα "ανακούφιση" από το βάρος του χρέους σελ.58
5.3 Τι έμαθε η Ελλάδα από την κρίση σελ.58
5.3.1 .Αποτελέσματα της πολιτικής των μνημονίων και οι δρόμοι διεξόδου σελ.58-61
6. Βιβλιογραφία σελ.62-63

Ευχαριστίες

Αισθάνομαι την ανάγκη να επισημάνω την απέραντη ευγνωμοσύνη μου στην οικογένεια μου και στα αγαπημένα μου αδέρφια για όλα όσα μου έχουν προσφέρει στη διάρκεια των μαθητικών και φοιτητικών μου χρονών και την αμέριστη υποστήριξη τους σε κάθε επιλογή μου .

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Κωνσταντίνο Γαρουφάλη για την εμπιστοσύνη και την αφιέρωση του πολύτιμου χρόνου ώστε να ολοκληρωθεί η εργασία αυτή .

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή εργασία , έχει ως στόχο να διερευνήσει στο βαθμό που είναι εφικτό ,τον ρολό της ευρωπαϊκής κεντρικής τράπεζας και πως συνέβαλε στην χρηματοπιστωτική πολιτική της ευρωζώνης .

Στο πρώτο κεφάλαιο κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή για την ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα .Προσχωρούμε με τον σκοπό της αρμοδιότητες αλλά και την δομή της. Τέλος γίνεται αναφορά στις οργανωτικές αρχές που την διέπουν την εκτέλεση των λειτουργιών .

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύσσεται η θεωρία των μελών της ευρωπαϊκής κεντρικής τράπεζας ,της εκτελεστικής επιτροπής, η ανεξαρτησία της ,μια μικρή αναδρομή στην πρώτη δεκαετία της .Θίγεται επίσης το νόμισμα της ευρωπαϊκής ένωσης .

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην οικονομική κρίση για την μαρξιστική θεωρία των κρίσεων αλλά για τα αίτια της οικονομικής κρίσης το αποτέλεσμα και της επιπτώσεις στην ζωή μας .

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναπτύσσονται οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης κάποια πιθανά σενάρια για τις εξελίξεις .Το πρόβλημα το δημόσιου χρέους, το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας αλλά η συνοχή και το μέλλον της Ευρώπης .

Στο πέμπτο κεφάλαιο και τελευταίο γίνεται αναφορά στο πως η κρίση έχει επηρεάσει την Ελλάδα αλλά και τι έμαθε η Ελλάδα από την κρίση .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Ιστορική αναδρομή της ευρωπαϊκής κεντρικής τράπεζας

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) (αγγλικά: European Central Bank - E.C.B.) είναι μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου, έχοντας την αρμοδιότητα της ρύθμισης της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του ευρώ, του ενιαίου νομίσματος των 17 από τα 27 κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ιδρύθηκε την 1η Ιουνίου 1998 με πρόβλεψη της Συνθήκης του Άμστερνταμ (2 Οκτωβρίου 1997) και εδρεύει στη Φρανκφούρτη της Γερμανίας .

1.2 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Κάθε νόμισμα χρειάζεται και μια κεντρική τράπεζα που το εκδίδει ,το γιατροπορεύει , διαμορφώνει ,το βασικό επιτόκιο της επικρατείας στην οποία το νόμισμα χρησιμοποιείται αναγκαστικά. Συνήθως μια κεντρική τράπεζα έρχεται <<πακέτο>> με ένα υπουργείο οικονομικών , του οποίου αποτελεί τον αντίποδα με την κεντρική τράπεζα να ασκεί την νομισματική πολιτική και το υπουργείο την δημοσιονομική πολιτική . Όμως στην περίπτωση του ευρώ έχουμε μια ιδιαίζουσα περίπτωση : ενώ η νομισματική πολιτική της ευρωζώνης ασκείται από την ΕΚΤ , δημοσιονομική πολιτική της ευρωζώνης δεν υπάρχει , δεν υφίσταται .Το κάθε κράτος – μέλος ασκεί την δική του .Για να μη πράττει ο καθένας ότι θέλει όσον αφορά τα ελλείμματα και τα χρέη , τα κράτη-μέλη δεσμεύτηκαν , στο πλαίσιο της συνθήκης Μάαστριχτ , να σεβαστούν το λεγόμενο σύμφωνο σταθερότητας (Stability and Growth Pact), το οποίο ουσιαστικά δεσμεύει τα κράτη-μέλη να μην έχουν ελλείμματα και χρέη πάνω από ένα όριο (3% του ΑΕΠ για τα ελλείμματα και 60% για το συνολικό χρέος) .

1.3 Σκοπός της Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζας

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι ένα από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

Κύριοι στόχοι της είναι :

- να διαφυλάττει τη **σταθερότητα των τιμών** (μέσω της διατήρησης του πληθωρισμού υπό έλεγχο), ιδίως σε χώρες που χρησιμοποιούν το ευρώ,
- να διαφυλάττει τη **σταθερότητα του δημοσιονομικού συστήματος**— διασφαλίζοντας την κατάλληλη εποπτεία των κεφαλαιαγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η Τράπεζα συνεργάζεται με τις κεντρικές τράπεζες και των **28 κρατών μελών της ΕΕ**, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).

Ηγείται επίσης της στενής συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών της ευρωζώνης, δηλαδή των 17 χωρών της ΕΕ που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Η συνεργασία στο πλαίσιο αυτής της μικρότερης ομάδας τραπεζών αποκαλείται "ευρωσύστημα".

1.4 Αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζας

Στις αρμοδιότητες της ΕΚΤ συγκαταλέγονται οι εξής:

- ο καθορισμός **βασικών επιτοκίων** για την ευρωζώνη και ο έλεγχος της **προσφοράς χρήματος**
- η διαχείριση των **συναλλαγματικών αποθεματικών** της ευρωζώνης και η αγορά ή πώληση νομισμάτων όταν κρίνεται αναγκαία για τη διατήρηση της ισορροπίας των **συναλλαγματικών ισοτιμιών**
- η συμβολή στη διασφάλιση της κατάλληλης **εποπτείας των κεφαλαιαγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων** από τις εθνικές αρχές, καθώς και της ομαλής λειτουργίας των **συστημάτων πληρωμών**
- η παροχή άδειας στις κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης να **εκδίδουν χαρτονομίσματα του ευρώ**

- η παρακολούθηση των τάσεων των τιμών και η αξιολόγηση του κινδύνου που αυτές συνεπάγονται για τη σταθερότητα των τιμών στην ευρωζώνη.

1.5 Δομή της Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζας

Τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ είναι τα εξής:

- η **Εκτελεστική Επιτροπή**, η οποία παρακολουθεί τη διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων της τράπεζας. Απαρτίζεται από 6 μέλη (1 πρόεδρο, 1 αντιπρόεδρο και 4 άλλα μέλη) που διορίζονται για 8 χρόνια από τους ηγέτες των χωρών της ευρωζώνης.
- το **Διοικητικό Συμβούλιο**, το οποίο διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική της ευρωζώνης και καθορίζει τα επιτόκια δανεισμού που επιβάλλει η Κεντρική Τράπεζα στις εμπορικές τράπεζες. Απαρτίζεται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και από τους διοικητές των 17 *κεντρικών τραπεζών* των χωρών της ευρωζώνης.
- το **Γενικό Συμβούλιο**, το οποίο συμμετέχει στις συμβουλευτικές και συντονιστικές λειτουργίες της ΕΚΤ και στην προετοιμασία της προσχώρησης νέων χωρών στην ευρωζώνη. Απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών και των 28 κρατών μελών της ΕΕ.

Η ΕΚΤ είναι απολύτως ανεξάρτητη. Η Τράπεζα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του ευρωσυστήματος, αλλά και όλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων τους δεν μπορούν να ζητούν ή να δέχονται υποδείξεις από οποιονδήποτε άλλον οργανισμό. Όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις οφείλουν επίσης να σέβονται αυτήν την αρχή.

1.6 Η αποστολή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν από κοινού το Ευρωσύστημα, το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ. Ο κύριος στόχος του Ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών: η διαφύλαξη της αξίας του ευρώ. Εμείς στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχουμε δεσμευθεί να εκτελούμε αποτελεσματικά όλα τα καθήκοντα κεντρικής τράπεζας που μας έχουν ανατεθεί, τα οποία ασκούμε επιδιώκοντας το ύψιστο επίπεδο ακεραιότητας, ικανοτήτων, αποδοτικότητας και διαφάνειας.

1.6.1 Η αποστολή του Ευρωσυστήματος

Το Ευρωσύστημα, το οποίο αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, είναι η νομισματική αρχή της ζώνης του ευρώ. Πρωταρχικός μας στόχος στο Ευρωσύστημα είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών για το κοινό καλό. Ενεργώντας επίσης ως κύρια χρηματοπιστωτική αρχή, στοχεύουμε στη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την προώθηση της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης στην Ευρώπη. Κατά την επιδίωξη των σκοπών μας αποδίδουμε υψηλή σημασία στην αξιοπιστία, την εμπιστοσύνη, τη διαφάνεια και τη λογοδοσία. Στοχεύουμε στην αποτελεσματική επικοινωνία με τους πολίτες της Ευρώπης και τα μέσα ενημέρωσης. Στις σχέσεις μας με τις ευρωπαϊκές και τις εθνικές αρχές έχουμε αναλάβει τη δέσμευση να ενεργούμε απολύτως σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την αρχή της ανεξαρτησίας. Συμβάλλουμε από κοινού, σε στρατηγικό και λειτουργικό επίπεδο, στην επίτευξη των κοινών μας σκοπών, με τον δέοντα σεβασμό προς την αρχή της αποκέντρωσης. Έχουμε αναλάβει τη δέσμευση να ασκούμε καλή διακυβέρνηση και να εκτελούμε τα καθήκοντά μας κατά τρόπο αποτελεσματικό και αποδοτικό, με πνεύμα συνεργασίας και συλλογικότητας. Στηριζόμενοι στον πλούτο των εμπειριών μας και στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας, επιδιώκουμε να ενισχύουμε την κοινή μας ταυτότητα, να εκφραζόμαστε με ενιαία φωνή και να αξιοποιούμε τις συνέργειες, σε ένα πλαίσιο σαφώς καθορισμένων ρόλων και αρμοδιοτήτων για όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος.

1.6.2 Οι στρατηγικοί προσανατολισμοί του Ευρωσυστήματος

- **Αναγνωρισμένη αρχή επί νομισματικών και χρηματοπιστωτικών θεμάτων**
Στηριζόμενο στα συμπαγή καταστατικά του θεμέλια, στην ανεξαρτησία και την εσωτερική συνοχή του, το Ευρωσύστημα, το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ, ενεργεί ως η νομισματική αρχή της ζώνης του ευρώ και ως κύρια χρηματοπιστωτική αρχή, πλήρως αναγνωρισμένη εντός και εκτός της Ευρώπης. Κατά την επιδίωξη του πρωταρχικού του στόχου, ο οποίος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, το Ευρωσύστημα αναλαμβάνει τις απαραίτητες οικονομικές και νομισματικές αναλύσεις και υιοθετεί και υλοποιεί τις ενδεδειγμένες πολιτικές. Επίσης, ανταποκρίνεται κατάλληλα και αποτελεσματικά στις νομισματικές και χρηματοπιστωτικές εξελίξεις.
- **Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική ενοποίηση**
Το Ευρωσύστημα επιδιώκει τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την προώθηση της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής ενοποίησης σε συνεργασία με τις καθιερωμένες θεσμικές δομές. Προς τον σκοπό αυτόν συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτικών που παρέχουν μια υγιή αρχιτεκτονική για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.
- **Λογοδοσία, αξιοπιστία και εμπιστοσύνη. Κοντά στους πολίτες της Ευρώπης**
Το Ευρωσύστημα αποδίδει ύψιστη σημασία στην αξιοπιστία, την εμπιστοσύνη, τη διαφάνεια και τη λογοδοσία. Στόχος του είναι η αποτελεσματική επικοινωνία με τους πολίτες της Ευρώπης και τα μέσα ενημέρωσης. Στις σχέσεις του με τις ευρωπαϊκές και τις εθνικές αρχές έχει αναλάβει τη δέσμευση να ενεργεί απολύτως σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την αρχή της ανεξαρτησίας. Προς

τον σκοπό αυτόν το Ευρωσύστημα παρακολουθεί διαρκώς τις μεταβολές που επηρεάζουν τις αγορές χρήματος και τις χρηματοπιστωτικές αγορές και λαμβάνει προσεκτικά υπόψη το δημόσιο συμφέρον και τις ανάγκες των αγορών.

- **Κοινή ταυτότητα, σαφώς καθορισμένοι ρόλοι και αρμοδιότητες, καλή διακυβέρνηση**

Το Ευρωσύστημα επιδιώκει την ενίσχυση της κοινής του ταυτότητας, σε ένα πλαίσιο σαφώς καθορισμένων ρόλων και αρμοδιοτήτων για όλα τα μέλη του. Προς τον σκοπό αυτόν το Ευρωσύστημα στηρίζεται στις δυνατότητες και την ουσιαστική συμμετοχή όλων των μελών του, καθώς και στη δέσμευση και την προθυμία τους να εργαστούν με στόχο την επίτευξη συμφωνίας. Επιπλέον, το Ευρωσύστημα έχει αναλάβει τη δέσμευση να ασκεί καλή διακυβέρνηση και να εφαρμόζει αποτελεσματικές και αποδοτικές οργανωτικές δομές και μεθόδους εργασίας.

Κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων του το Ευρωσύστημα ενεργεί με βάση μια σειρά οργανωτικών αρχών.

1.6.3 Οργανωτικές αρχές που διέπουν την εκτέλεση των λειτουργιών του Ευρωσυστήματος από όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος

Με τον δέοντα σεβασμό προς την αρχή της αποκέντρωσης η οποία βρίσκεται στη βάση του Συστήματος:

- **Συμμετοχή**

Όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος συμβάλλουν, σε στρατηγικό και λειτουργικό επίπεδο, στην επίτευξη των σκοπών του Ευρωσυστήματος.

- **Συνεργασία**

Όλες οι λειτουργίες του Ευρωσυστήματος εκτελούνται από τα μέλη του Ευρωσυστήματος με πνεύμα συνεργασίας και συλλογικότητας.

- **Διαφάνεια και λογοδοσία**

Όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος ενεργούν με διαφάνεια και είναι πλήρως

υπεύθυνα και υπόλογα για την αποτελεσματικότητα όλων των λειτουργιών του Ευρωσυστήματος.

- **Διάκριση των δραστηριοτήτων του Ευρωσυστήματος**

Οι δραστηριότητες του Ευρωσυστήματος που ασκούνται από εθνικές κεντρικές τράπεζες καθορίζονται με σαφήνεια και διακρίνονται, στο μέτρο του δυνατού, από τις δραστηριότητες των εθνικών κεντρικών τραπεζών που υπάγονται στην εθνική αρμοδιότητα.

- **Συνοχή και ενότητα**

Με σεβασμό προς το νομικό καθεστώς των μελών του, το Ευρωσύστημα, καθώς και το προσωπικό του, ενεργεί και εμφανίζεται ως μία οντότητα η οποία διακρίνεται από συνοχή και ενότητα. Με αυτό το πνεύμα και λειτουργώντας ομαδικά, το Ευρωσύστημα εκφράζεται με ενιαία φωνή και βρίσκεται κοντά στους πολίτες της Ευρώπης.

- **Ανταλλαγή πόρων**

Όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος προάγουν τη μεταξύ τους ανταλλαγή προσωπικού, τεχνογνωσίας και εμπειρίας.

- **Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα κατά τη λήψη αποφάσεων**

Όλες οι διαδικασίες διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων του Ευρωσυστήματος πρέπει να στοχεύουν στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα. Η λήψη αποφάσεων εστιάζεται στην ανάλυση και στην ανάπτυξη επιχειρημάτων, καθώς και στην έκφραση όλων των διαφορετικών απόψεων.

- **Αποδοτικότητα ως προς το κόστος, μέτρηση του κόστους και μεθοδολογία**

Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ και οι διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών διαχειρίζονται όλους τους πόρους με σύνεση και προωθούν λύσεις αποτελεσματικές και αποδοτικές από πλευράς κόστους σε όλα τα επίπεδα του Ευρωσυστήματος.

Η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ αναπτύσσουν συστήματα ελέγχου και δείκτες βάσει των οποίων μετρείται κατά πόσον εκτελούνται οι λειτουργίες του Ευρωσυστήματος και κατά πόσον ευθυγραμμίζονται με τους σκοπούς του Ευρωσυστήματος.

Είναι σκόπιμο να αναπτυχθούν συγκρίσιμες μέθοδοι για την αποτίμηση και την αναφορά του κόστους.

- **Αξιοποίηση συνεργειών και αποφυγή διπλής εκτέλεσης εργασιών**

Οι τυχόν συνέργειες και οικονομίες κλίμακας εντοπίζονται και αξιοποιούνται στο μέτρο του δυνατού.

Σε οργανωτικό επίπεδο αποφεύγονται περιπτώσεις διπλής εκτέλεσης εργασιών και διπλής χρήσης πόρων, καθώς και ο υπέρμετρος και μη αποδοτικός συντονισμός. Προς τον σκοπό αυτόν το Ευρωσύστημα αναζητεί διαρκώς οργανωτικές επιλογές οι οποίες να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και την άμεση ανάληψη δράσης, αξιοποιώντας τη διαθέσιμη εμπειρία τόσο στην ΕΚΤ όσο και στις ΕθνΚΤ μέσω της εντατικής χρήσης των υφιστάμενων πόρων.

Η ανάθεση υποστηρικτικών λειτουργιών και δραστηριοτήτων του Ευρωσυστήματος σε εξωτερικούς φορείς εξετάζεται με βάση τα ίδια κριτήρια και αφού ληφθούν υπόψη τα ζητήματα ασφάλειας.

Κεφάλαιο 2^ο

2.1 Όργανα λήψης αποφάσεων

Τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ αποτελούνται από:

- το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ. Αποτελείται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών για τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.
- την Εκτελεστική Επιτροπή. Αποτελείται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, καθώς και από άλλα τέσσερα μέλη που διορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, κατόπιν σύστασης του Συμβουλίου και έπειτα από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η θητεία τους διαρκεί οκτώ έτη και δεν είναι ανανεώσιμη.

2.1.1 Η Εκτελεστική Επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή απαρτίζεται από

- τον Πρόεδρο,
- τον Αντιπρόεδρο και
- τέσσερα άλλα μέλη

Τα έξι αυτά μέλη διορίζονται από το Ευρωπαϊκό συμβούλιο μετά από διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η θητεία τους διαρκεί έξι έτη και κύρια αποστολή τους είναι η διεύθυνση της ΕΚΤ .

Αρμοδιότητες

- Προετοιμάζει τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και προς τούτο παρέχει τις απαραίτητες οδηγίες προς τις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ.
- Διαχειρίζεται τις καθημερινές εργασίες της ΕΚΤ.
- Ασκεί ορισμένες αρμοδιότητες που της εκχωρούνται από το Διοικητικό Συμβούλιο, συμπεριλαμβανομένων και αρμοδιοτήτων κανονιστικής φύσεως.

2.1.2 Το Γενικό Συμβούλιο

Το Γενικό Συμβούλιο αποτελείται από

- τον Πρόεδρο της ΕΚΤ,
- τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και
- τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών (ΕθνΚΤ) των 28 κρατών μελών της ΕΕ.

Με άλλα λόγια, το Γενικό Συμβούλιο περιλαμβάνει αντιπροσώπους από τις 18 χώρες της ζώνης του ευρώ και από τις 10 χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ. Τα υπόλοιπα

μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της ΕΕ και ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου, αλλά χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Αρμοδιότητες

Το Γενικό Συμβούλιο μπορεί να χαρακτηριστεί ως "μεταβατικό" όργανο. Έχει αναλάβει την εκτέλεση των καθηκόντων που ασκούσε πρωτύτερα το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα και τα οποία οφείλει να ασκεί η ΕΚΤ κατά το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη της ΕΕ που δεν έχουν ακόμη υιοθετήσει το ευρώ.

Το Γενικό Συμβούλιο συμβάλλει επίσης:

- στις συμβουλευτικές λειτουργίες της ΕΚΤ,
- στη συλλογή στατιστικών πληροφοριών,
- στην προετοιμασία των ετήσιων εκθέσεων της ΕΚΤ,
- στη θέσπιση των κανόνων που είναι αναγκαίοι για την τυποποίηση της λογιστικής παρακολούθησης και της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις πράξεις των ΕθνΚΤ,
- στη λήψη μέτρων που αφορούν τον καθορισμό της κλείδας κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, εκτός εκείνων που έχουν καθοριστεί στη Συνθήκη,
- στη θέσπιση των όρων απασχόλησης του προσωπικού της ΕΚΤ και
- στις απαραίτητες προετοιμασίες για τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των "κρατών μελών με παρέκκλιση" έναντι του ευρώ.

Σύμφωνα με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το Γενικό Συμβούλιο θα διαλυθεί όταν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα.

2.1.3 Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ.

Απαρτίζεται από :

- τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και
- τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των 18 χωρών της ζώνης του ευρώ.

Αρμοδιότητες

- Καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα.
- Χαράσσει νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ. Το καθήκον αυτό περιλαμβάνει τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τους στόχους της νομισματικής πολιτικής, τα βασικά επιτόκια, την προσφορά διαθεσίμων στο Ευρωσύστημα, καθώς και τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή των εν λόγω αποφάσεων.

Συνεδριάσεις και λήψη αποφάσεων

Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει συνήθως δύο φορές τον μήνα στο κτίριο Eurotower στη Φραγκφούρτη της Γερμανίας.

Κατά την πρώτη συνεδρίαση κάθε μήνα, το Διοικητικό Συμβούλιο αξιολογεί τις οικονομικές και νομισματικές εξελίξεις και λαμβάνει τη μηνιαία απόφασή του για τη νομισματική πολιτική. Κατά τη δεύτερη συνεδρίασή του, το Διοικητικό Συμβούλιο συζητά κυρίως θέματα που αφορούν άλλα καθήκοντα και αρμοδιότητες της ΕΚΤ και του Ευρωσυστήματος.

Αν και τα πρακτικά των συνεδριάσεων δεν δημοσιεύονται, η απόφαση για τη νομισματική πολιτική εξηγείται διεξοδικά στη διάρκεια συνέντευξης Τύπου η οποία πραγματοποιείται αμέσως μετά την πρώτη συνεδρίαση κάθε μήνα. Ο Πρόεδρος, επικουρούμενος από τον Αντιπρόεδρο, διευθύνει τη συνέντευξη Τύπου.

2.2 Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ

Η ΕΚΤ είναι απολύτως ανεξάρτητη. Η Τράπεζα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του ευρωσυστήματος, αλλά και όλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων τους δεν μπορούν να ζητούν ή να δέχονται υποδείξεις από οποιονδήποτε άλλον οργανισμό. Όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις οφείλουν επίσης να σέβονται αυτήν την αρχή.

Πολιτική ανεξαρτησία

Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ συντελεί στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από την εκτενή θεωρητική ανάλυση και τα εμπειρικά στοιχεία σχετικά με την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών.

Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ καθορίζεται στο θεσμικό πλαίσιο για την ενιαία νομισματική πολιτική (στη Συνθήκη και το Καταστατικό).

Πρακτικές επιπτώσεις

Ούτε η ΕΚΤ ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών δεν μπορεί να ζητεί ή να δέχεται υποδείξεις από όργανα ή οργανισμούς της ΕΕ, από οποιαδήποτε κυβέρνηση κράτους μέλους της ΕΕ ή από οποιονδήποτε άλλον οργανισμό.

Τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ, καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, πρέπει να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ (άρθρο 130 της Συνθήκης).

Λοιπές διατάξεις

Η οικονομική διαχείριση της ΕΚΤ είναι χωριστή από την οικονομική διαχείριση της ΕΕ. Η ΕΚΤ έχει τον δικό της προϋπολογισμό. Οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ εγγράφονται στο κεφάλαιο της ΕΚΤ και καταβάλλουν μερίδιο συμμετοχής σε αυτό.

Το Καταστατικό προβλέπει πολυετείς θητείες για τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Η θητεία των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής δεν μπορεί να ανανεωθεί.

Η θητεία των διοικητών των ΕθνΚΤ και των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής διασφαλίζεται ως ακολούθως:

- πενταετής τουλάχιστον θητεία των διοικητών των ΕθνΚΤ,
- μη ανανεώσιμη, οκταετής θητεία για τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ,
- απαλλαγή από τα καθήκοντα τους μόνο λόγω ανικανότητας εκτέλεσης των καθηκόντων αυτών ή σοβαρού παραπτώματος,
- το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο για την επίλυση οποιασδήποτε διαφοράς.

Δεν επιτρέπεται στο Ευρωσύστημα να χορηγεί δάνεια σε οργανισμούς της ΕΕ ή εθνικούς δημόσιους φορείς, γεγονός που το προφυλάσσει περαιτέρω από οποιαδήποτε επιρροή ασκούν οι δημόσιες αρχές.

Το Ευρωσύστημα είναι λειτουργικά ανεξάρτητο. Η ΕΚΤ έχει στη διάθεσή της όλα τα μέσα και τις αρμοδιότητες που απαιτούνται για την άσκηση αποτελεσματικής νομισματικής πολιτικής και είναι εξουσιοδοτημένη να αποφασίζει αυτόνομα πώς και πότε θα τα χρησιμοποιήσει.

Η ΕΚΤ έχει το δικαίωμα να εκδίδει δεσμευτικούς κανονισμούς στο βαθμό που αυτό είναι απαραίτητο για την εκτέλεση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ και σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του Συμβουλίου της ΕΕ.

2.3 Η διαφάνεια της ΕΚΤ

Ορισμός

Διαφάνεια σημαίνει ότι η κεντρική τράπεζα παρέχει, εγκαίρως, στο ευρύ κοινό και στις αγορές όλες τις πληροφορίες που αφορούν τη στρατηγική, τις αξιολογήσεις και τις αποφάσεις πολιτικής της, καθώς και τις διαδικασίες της, με τρόπο ειλικρινή και σαφή. Σήμερα, οι περισσότερες κεντρικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της ΕΚΤ, αποδίδουν εξέχουσα σημασία στη διαφάνεια. Αυτό αληθεύει κυρίως όσον αφορά το πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής τους. Η ΕΚΤ δίδει υψηλή προτεραιότητα στην αποτελεσματική επικοινωνία με το κοινό.

Διαφάνεια της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ

Η διαφάνεια βοηθά το κοινό να κατανοήσει τη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ. Όσο καλύτερα κατανοεί το κοινό την πολιτική της ΕΚΤ τόσο πιο αξιόπιστη και αποτελεσματική γίνεται η πολιτική αυτή. Διαφάνεια σημαίνει ότι η ΕΚΤ εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύει την αποστολή της και ότι ενημερώνει για τους στόχους πολιτικής της.

Αξιοπιστία

Η ΕΚΤ προωθεί την αξιοπιστία καθιστώντας σαφή την εντολή που της έχει ανατεθεί και τον τρόπο με τον οποίο εκτελεί τα καθήκοντά της. Όταν γίνεται αντιληπτό ότι η ΕΚΤ έχει τη δυνατότητα και τη θέληση να εκπληρώσει τα καθήκοντα που έχει αναλάβει, οι προσδοκίες για τις τιμές σταθεροποιούνται. Η τακτική ενημέρωση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μια κεντρική τράπεζα αξιολογεί την οικονομική κατάσταση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη. Είναι επίσης χρήσιμο οι κεντρικές τράπεζες να είναι ειλικρινείς και ρεαλιστικές για το τι μπορεί να κάνει η νομισματική πολιτική και –κάτι ακόμη πιο σημαντικό- για το τι δεν μπορεί να κάνει.

Αυτοπειθαρχία

Η αυστηρή δέσμευση για διαφάνεια επιβάλλει αυτοπειθαρχία στους φορείς χάραξης πολιτικής. Διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις πολιτικής και οι σχετικές επεξηγήσεις

παραμένουν συνεπείς με την πάροδο του χρόνου. Η συνεχής επαγρύπνηση του κοινού όσον αφορά τις ενέργειες νομισματικής πολιτικής αποτελεί για τους φορείς λήψης αποφάσεων έναν επιπλέον λόγο να επιδιώκουν την εκπλήρωση της αποστολής τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Προβλεψιμότητα

Η ΕΚΤ ανακοινώνει δημοσίως τη στρατηγική νομισματικής πολιτικής της και κοινοποιεί την τακτική αξιολόγησή της όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις. Κατά αυτό τον τρόπο, οι αγορές μπορούν να κατανοήσουν το πλαίσιο συστηματικής αντίδρασης της νομισματικής πολιτικής στις οικονομικές εξελίξεις και διαταραχές. Έτσι, η πολιτική καθίσταται περισσότερο προβλέψιμη για τις αγορές μεσοπρόθεσμα και οι προσδοκίες της αγοράς διαμορφώνονται πιο αποτελεσματικά και με μεγαλύτερη ακρίβεια. Η δυνατότητα των φορέων της αγοράς να προβλέπουν, σε γενικές γραμμές, τις αντιδράσεις της πολιτικής επιτρέπει τη γρήγορη εφαρμογή των μεταβολών της νομισματικής πολιτικής σε χρηματοοικονομικές μεταβλητές. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να συντομεύσει τη διαδικασία μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής στις αποφάσεις που αφορούν τις επενδύσεις και την κατανάλωση. Μπορεί επίσης να επισπεύσει τις απαραίτητες οικονομικές προσαρμογές και να αυξήσει ενδεχομένως την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής.

2.4 Η λογοδοσία της ΕΚΤ

Τις τελευταίες δεκαετίες η ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών έχει αναδειχθεί ως θεμελιώδης συνιστώσα του θεσμικού πλαισίου άσκησης της νομισματικής πολιτικής στις ώριμες και αναδυόμενες οικονομίες. Η απόφαση να παραχωρηθεί ανεξαρτησία στις κεντρικές τράπεζες εδράζεται τόσο στην οικονομική θεωρία όσο και στα εμπειρικά στοιχεία, που δείχνουν ότι η ρύθμιση αυτή συμβάλλει στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών .

Η ΕΚΤ είναι ανεξάρτητη κατά την εκτέλεση της αποστολής της και των καθηκόντων της. Ταυτόχρονα, θεμελιακή αρχή των δημοκρατικών κοινωνιών είναι ότι κάθε ανεξάρτητο ίδρυμα που επιτελεί δημόσια λειτουργία οφείλει να λογοδοτεί στους πολίτες και τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους για την άσκηση των πολιτικών του. Συνεπώς, η λογοδοσία συνιστά σημαντικό συμπλήρωμα της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών.

Η προσήλωση της ΕΚΤ στην αρχή της λογοδοσίας φαίνεται και από την απόφασή της να μην περιορίζεται στις θεσμικές υποχρεώσεις της όσον αφορά την τακτική υποβολή εκθέσεων. Για παράδειγμα, η ΕΚΤ δημοσιεύει Μηνιαίο Δελτίο αντί της προβλεπόμενης τριμηνιαίας έκθεσης και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκφωνούν πολυάριθμες ομιλίες θίγοντας ζητήματα που απασχολούν τους πολίτες. Επιπλέον, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της ΕΚΤ αναλύουν λεπτομερώς την αξιολόγηση της ΕΚΤ σχετικά με την οικονομική κατάσταση, καθώς και το σκεπτικό των αποφάσεών της για τη νομισματική πολιτική, στη διάρκεια τακτικής συνέντευξης Τύπου η οποία πραγματοποιείται αμέσως μετά την πρώτη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε μήνα.

Υποχρέωση υποβολής εκθέσεων

Σύμφωνα με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, η ΕΚΤ υποχρεούται να δημοσιεύει τριμηνιαίες εκθέσεις για τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ, καθώς και ενοποιημένη εβδομαδιαία λογιστική κατάσταση. Επιπλέον, η ΕΚΤ οφείλει να καταρτίζει ετήσια έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ, καθώς και σχετικά με τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους. Η Ετήσια Έκθεση απευθύνεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο της ΕΕ, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Προκείμενου να πληροί τις απαιτήσεις που προβλέπονται από το Καταστατικό, η ΕΚΤ δημοσιεύει:

- Μηνιαίο Δελτίο,
- ενοποιημένη εβδομαδιαία λογιστική κατάσταση,
- Ετήσιες Εκθέσεις.

Εκτός αυτών, η ΕΚΤ δημοσιεύει ευρύ φάσμα εκδόσεων που αφορούν τα καθήκοντά της.

2.5 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ως σώμα που έλκει τη νομιμοποίησή του απευθείας από τους πολίτες της ΕΕ, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη λογοδοσία της ΕΚΤ. Από την ίδρυσή της η ΕΚΤ διεξάγει εποικοδομητικό διάλογο σε στενό επίπεδο με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ παρουσιάζεται τακτικά ενώπιον της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων (ECON) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ενημερώνει τα μέλη της σχετικά με τη νομισματική πολιτική και τα λοιπά καθήκοντα της ΕΚΤ στη διάρκεια ακροάσεων, οι οποίες πραγματοποιούνται κάθε τρίμηνο. Και άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ παρουσιάζονται ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προκειμένου να αναλύσουν συγκεκριμένα ζητήματα. Πέραν αυτών, η ΕΚΤ απαντά σε γραπτές ερωτήσεις Ευρωβουλευτών, οι οποίες δημοσιεύονται μαζί με τις απαντήσεις της ΕΚΤ στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ και στον δικτυακό τόπο της ΕΚΤ.

Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων της ΕΚΤ, ο Πρόεδρος παρουσιάζει την Ετήσια Έκθεση της ΕΚΤ και ενώπιον της ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκδίδει, κατά κανόνα, σχετικό ψήφισμα. Σε επίπεδο εμπειρογνομώνων, ανεπίσημες συζητήσεις πραγματοποιούνται ανάμεσα στους εκπροσώπους της ΕΚΤ και μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναφορικά με τις πολιτικές της ΕΚΤ και άλλα θέματα στα οποία η ΕΚΤ διαθέτει ειδική τεχνογνωσία.

2.6 Εταιρική διακυβέρνηση

Εκτός από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ, η εταιρική διακυβέρνηση της ΕΚΤ περιλαμβάνει και διάφορα επίπεδα εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου, τα οποία είναι τα παρακάτω :

- **Επιτροπή επιθεώρησης**

Προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω η εταιρική διακυβέρνηση της ΕΚΤ και του Ευρωσυστήματος, μια υψηλού επιπέδου επιτροπή επιθεώρησης επικουρεί το Διοικητικό Συμβούλιο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του όσον αφορά:

- a) την ακεραιότητα των χρηματοοικονομικών στοιχείων,
- b) την εποπτεία των εσωτερικών ελέγχων,
- c) τη συμμόρφωση με τους εφαρμοστέους νόμους, κανονισμούς και κώδικες συμπεριφοράς, καθώς και
- d) την άσκηση των λειτουργιών επιθεώρησης,

σύμφωνα με τα οριζόμενα στην εντολή της επιτροπής επιθεώρησης.

Πέραν του προέδρου της, κ. Liikanen, η επιτροπή επιθεώρησης περιλαμβάνει τα ακόλουθα τέσσερα μέλη: κ.κ. Constâncio, Noyer, Tietmeyer και Trichet

- **Επιτροπή Εσωτερικών Επιθεωρητών**

Σύμφωνα με το Καταστατικό Επιθεώρησης του Ευρωσυστήματος/ΕΣΚΤ, η Επιτροπή Εσωτερικών Επιθεωρητών συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του Ευρωσυστήματος/ΕΣΚΤ, παρέχοντας ελεγκτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες σε ανεξάρτητη και αντικειμενική βάση με σκοπό την προσφορότερη και αποτελεσματικότερη άσκηση των καθηκόντων και δραστηριοτήτων της ΕΚΤ/του Ευρωσυστήματος.

Η Επιτροπή Εσωτερικών Επιθεωρητών λογοδοτεί στα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ και είναι αρμόδια για την εκπόνηση και εφαρμογή του σχεδίου επιθεώρησης του Ευρωσυστήματος/ΕΣΚΤ. Επιπλέον, καθορίζει κοινά πρότυπα για τη διεκπεραίωση του ελεγκτικού έργου εντός του Ευρωσυστήματος/ΕΣΚ

- **Εξωτερικά επίπεδα ελέγχου**

Το Καταστατικό του ΕΣΚΤ προβλέπει δύο επίπεδα:

- τους εξωτερικούς ελεγκτές, και

- το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

Οι εξωτερικοί ελεγκτές ελέγχουν τους ετήσιους λογαριασμούς της ΕΚΤ (άρθρο 27 παράγραφος 1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ). Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο εξετάζει την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης της ΕΚΤ (άρθρο 27 παράγραφος 2). Ορθές πρακτικές όσον αφορά την επιλογή και την εντολή των Εξωτερικών Ελεγκτών σύμφωνα με το άρθρο 27.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, όπως εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, 14 Ιουνίου 2012. Οι εκθέσεις των εξωτερικών ελεγκτών δημοσιεύονται στην ετήσια έκθεση της ΕΚΤ.

- **Εσωτερικά επίπεδα ελέγχου**

Εσωτερική επιθεώρηση

Η Διεύθυνση Εσωτερικής Επιθεώρησης λειτουργεί υπό την άμεση ευθύνη της Εκτελεστικής Επιτροπής. Τα καθήκοντα της Διεύθυνσης Εσωτερικής Επιθεώρησης ορίζονται στο Καταστατικό Επιθεώρησης της ΕΚΤ που έχει εγκριθεί από την Εκτελεστική Επιτροπή (τελευταία τροποποίηση στις 31 Ιουλίου 2007). Το Καταστατικό Επιθεώρησης θεσπίστηκε με βάση διεθνώς εφαρμοζόμενα επαγγελματικά πρότυπα, ειδικότερα τα πρότυπα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA).

Διάρθρωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Η διάρθρωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της ΕΚΤ βασίζεται σε μια λειτουργική προσέγγιση. Κάθε υπηρεσιακή μονάδα (Τμήμα, Διεύθυνση ή Γενική Διεύθυνση) είναι υπεύθυνη για τον δικό της εσωτερικό έλεγχο και τη δική της αποτελεσματικότητα. Προς το σκοπό αυτό, οι υπηρεσιακές μονάδες εφαρμόζουν μια σειρά από διαδικασίες λειτουργικού ελέγχου στον τομέα της αρμοδιότητάς τους. Για παράδειγμα, υπάρχει ένα σύνολο κανόνων και διαδικασιών –γνωστό και ως "σινικό τείχος"– που εμποδίζει τη διαρροή εμπιστευτικών πληροφοριών, προερχόμενων π.χ. από τομείς αρμόδιους για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής, προς τομείς υπεύθυνους για τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων και των ιδίων

κεφαλαίων της ΕΚΤ. Παράλληλα με αυτούς τους ελέγχους, ορισμένες υπηρεσιακές μονάδες συμβουλεύουν την Εκτελεστική Επιτροπή και εισηγούνται σε αυτήν προτάσεις σχετικά με ειδικά θέματα ελέγχου σε οριζόντια βάση.

Πλαίσιο δεοντολογίας

Το πλαίσιο δεοντολογίας για τα μέλη του προσωπικού της ΕΚΤ τροποποιήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2011. Το πλαίσιο αυτό παρέχει κατευθύνσεις και θεσπίζει δεοντολογικούς κανόνες, πρότυπα και κριτήρια αναφοράς. Όλα τα μέλη του προσωπικού καλούνται να διατηρούν υψηλό επίπεδο επαγγελματικής δεοντολογίας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους στην ΕΚΤ, αλλά και στις σχέσεις τους με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, τις δημόσιες αρχές, τους συμμετέχοντες στην αγορά, τους εκπροσώπους των μέσων μαζικής ενημέρωσης και το ευρύ κοινό. Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ, πέραν του συμπληρωματικού κώδικα κριτηρίων δεοντολογίας που έχουν υιοθετήσει, δεσμεύονται επίσης να τηρούν τις αρχές που θεσπίζει το δεοντολογικό πλαίσιο για τα μέλη του προσωπικού. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ συμμορφώνονται και αυτά με έναν κώδικα συμπεριφοράς ο οποίος αντανάκλα την ευθύνη τους να διαφυλάττουν την ενότητα και το κύρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), καθώς και την αποτελεσματικότητα των πράξεών του .

- **Πρόληψη της απάτης στο εσωτερικό της ΕΚΤ και κανόνες που ισχύουν για τις έρευνες της OLAF.**

Μέτρα για την καταπολέμηση της απάτης σε όλη την ΕΕ

Το 1999 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ εξέδωσαν τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης ("κανονισμός OLAF"), προκειμένου να ενταθεί ο αγώνας κατά της απάτης, της δωροδοκίας και οποιασδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας που είναι επιζήμια για τα οικονομικά συμφέροντα των Κοινοτήτων. Ο κανονισμός προβλέπει κυρίως τη διενέργεια από την OLAF εσωτερικών ερευνών όπου υπάρχουν υποψίες για απάτη εντός των θεσμικών οργάνων, φορέων και υπηρεσιών της ΕΕ.

Μέτρα της ΕΚΤ για την καταπολέμηση της απάτης

Απόφαση της ΕΚΤ σχετικά με τους κανόνες που ισχύουν για τις έρευνες της OLAF – Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας εξέδωσε στις 3 Ιουνίου 2004 απόφαση (ΕΚΤ/2004/11) σχετικά με τους όρους και τις λεπτομέρειες διεξαγωγής ερευνών από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης στην ΕΚΤ στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης, της δωροδοκίας και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας επιζήμιας για τα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και σχετικά με την τροποποίηση των όρων απασχόλησης του προσωπικού της ΕΚΤ. Η απόφαση αυτή τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2004.

Προηγούμενα μέτρα της ΕΚΤ για την καταπολέμηση της απάτης

Αν και το Διοικητικό Συμβούλιο είχε αποδεχθεί την ανάγκη ανάληψης δραστικών μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης, θεωρούσε ότι η ανεξάρτητη θέση και τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στην ΕΚΤ απέκλειαν την εφαρμογή του κανονισμού OLAF στην ΕΚΤ. Αντ' αυτού, εξέδωσε ξεχωριστή απόφαση στις 7 Οκτωβρίου 1999 σχετικά με την πρόληψη της απάτης (ΕΚΤ/1999/5), η οποία προέβλεπε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα καταπολέμησης της απάτης υπό τον τελικό έλεγχο μιας ανεξάρτητης Επιτροπής Καταπολέμησης της Απάτης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ, κατέθεσε αίτηση ακύρωσης της απόφασης της ΕΚΤ (υπόθεση C-11/00). Στις 10 Ιουλίου 2003 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ακύρωσε την εν λόγω απόφαση (ΕΚΤ/1999/5). Η απόφαση του Δικαστηρίου έθεσε αναμφισβήτητα την ΕΚΤ "εντός του πλαισίου της Κοινότητας". Συγχρόνως, επεσήμανε ότι η βούληση του νομοθέτη ήταν να διασφαλίσει την ανεξαρτησία της ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί. Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτή η ανεξαρτησία δεν συνεπάγεται τον πλήρη διαχωρισμό της ΕΚΤ από την Κοινότητα ούτε εξαίρεσή της από κάθε κανόνα κοινοτικού δικαίου. Αυτό συμβαδίζει με την προσέγγιση της ΕΚΤ. Η εφαρμογή του κανονισμού OLAF δεν θα πρέπει να επηρεάσει την ανεξαρτησία της ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της, η Επιτροπή Καταπολέμησης της Απάτης της

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δημοσίευσε τις ακόλουθες ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τις δραστηριότητές της:

- **Επιτροπή Εσωτερικών Επιθεωρητών**

Η Επιτροπή Εσωτερικών Επιθεωρητών είναι υπεύθυνη για τη διενέργεια επιθεωρήσεων δυνάμει σχετικής εντολής του Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο θέσπισε την πολιτική επιθεώρησης του ΕΣΚΤ προκειμένου να διασφαλίζεται η κάλυψη των απαιτήσεων επιθεώρησης για τα κοινά προγράμματα και λειτουργικά συστήματα σε επίπεδο ΕΣΚΤ. Ο συντονισμός των επιθεωρήσεων αυτών διενεργείται από την εν λόγω επιτροπή.

2.7 Εγγραφή στο κεφάλαιο

Το κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) προέρχεται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και ανέρχεται σε 10.825.007.069,61 ευρώ.

Τα μερίδια συμμετοχής των ΕθνΚΤ στο κεφάλαιο αυτό υπολογίζονται βάσει κλείδας κατανομής που αντιστοιχεί στο μερίδιο συμμετοχής της οικείας χώρας στον συνολικό πληθυσμό και το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της ΕΕ. Οι δύο αυτοί προσδιοριστικοί παράγοντες σταθμίζονται ισοβαρώς. Η ΕΚΤ αναπροσαρμόζει τα μερίδια συμμετοχής κάθε πέντε χρόνια, καθώς και κάθε φορά που μια νέα χώρα εντάσσεται στην ΕΕ. Η αναπροσαρμογή πραγματοποιείται βάσει των στοιχείων που παρέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Από την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης την 1η Ιανουαρίου 1999, η κλείδα κατανομής έχει αλλάξει έξι φορές: η πρώτη ανά πενταετία αναπροσαρμογή πραγματοποιήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2004, η δεύτερη την 1η Ιανουαρίου 2009 και η τρίτη την 1η Ιανουαρίου 2014. Πρόσθετες τροποποιήσεις έλαβαν χώρα την 1η Μαΐου 2004 (με την ένταξη στην ΕΕ της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λεττονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας), την 1η Ιανουαρίου 2007 (με την ένταξη στην ΕΕ της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας) και την 1η Ιουλίου 2013 (με την ένταξη στην ΕΕ της Κροατίας).

- **Εθνικές κεντρικές τράπεζες της ζώνης του ευρώ**

Οι πλήρως καταβεβλημένες συμμετοχές των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ στο κεφάλαιο της ΕΚΤ ανέρχονται συνολικά σε 7.575.155.922,19 ευρώ και αναλύονται ως εξής:

Εισφορές των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ στο κεφάλαιο της ΕΚΤ

Εθνική κεντρική τράπεζα	Κλείδα κατανομής %	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique (Βέλγιο)	2,4778	268.222.025,17
Deutsche Bundesbank (Γερμανία)	17,9973	1.948.208.997,34
Eesti Pank (Εσθονία)	0,1928	20.870.613,63
Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland (Ιρλανδία)	1,1607	125.645.857,06
Τράπεζα της Ελλάδος	2,0332	220.094.043,74
Banco de España (Ισπανία)	8,8409	957.028.050,02
Banque de France (Γαλλία)	14,1792	1.534.899.402,41
Banca d'Italia (Ιταλία)	12,3108	1.332.644.970,33
Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου	0,1513	16.378.235,70
Latvijas Banka (Λεττονία)	0,2821	30.537.344,94
Banque centrale du Luxembourg (Λουξεμβούργο)	0,2030	21.974.764,35
Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta (Μάλτα)	0,0648	7.014.604,58
De Nederlandsche Bank (Κάτω Χώρες)	4,0035	433.379.158,03
Oesterreichische Nationalbank (Αυστρία)	1,9631	212.505.713,78
Banco de Portugal (Πορτογαλία)	1,7434	188.723.173,25
Banka Slovenije (Σλοβενία)	0,3455	37.400.399,43
Národná banka Slovenska (Σλοβακία)	0,7725	83.623.179,61
Suomen Pankki - Finlands Bank (Φινλανδία)	1,2564	136.005.388,82
Σύνολο¹	69,9783	7.575.155.922,19

Η κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ μεταξύ των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 33 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ

Τα καθαρά κέρδη της ΕΚΤ μεταβιβάζονται με την ακόλουθη σειρά:

α) ένα ποσό το οποίο καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20% του καθαρού κέρδους μεταβιβάζεται στα γενικά αποθεματικά με ανώτατο όριο το 100% του κεφαλαίου,

β) το υπόλοιπο καθαρό κέρδος διανέμεται μεταξύ των μεριδιούχων της ΕΚΤ, κατ' αναλογία προς τα καταβεβλημένα μερίδιά τους.

Σε περίπτωση ζημίας της ΕΚΤ, η ζημία αυτή μπορεί να καλυφθεί από το γενικό αποθεματικό της ΕΚΤ και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ, από το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους, κατ' αναλογία και μέχρι το ύψος των ποσών που κατανέμονται στις εθνικές κεντρικές τράπεζες .

1) Το σύνολο ενδέχεται να μην αντιστοιχεί στο άθροισμα των επιμέρους στοιχείων λόγω στρογγυλοποιήσεων.

- **Εθνικές κεντρικές τράπεζες εκτός της ζώνης του ευρώ**

Οι δέκα ΕθνΚΤ της ΕΕ που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ πρέπει να συνεισφέρουν στην κάλυψη των λειτουργικών εξόδων της ΕΚΤ σε σχέση με τη συμμετοχή τους στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), καταβάλλοντας ένα μικρό ποσοστό του μεριδίου τους στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Από τις 29 Δεκεμβρίου 2010 και μετά, οι εισφορές των τραπεζών αυτών αντιστοιχούν στο 3,75% του συνολικού μεριδίου τους στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο. Το κεφάλαιο το οποίο οι ΕθνΚΤ εκτός της ζώνης του ευρώ έχουν καταβάλει στην ΕΚΤ ανέρχεται σε 121.869.418,02 ευρώ και αναλύεται ως εξής:

Εισφορές των ΕθνΚΤ εκτός της ζώνης του ευρώ στο κεφάλαιο της ΕΚΤ

Εθνική κεντρική τράπεζα	Κλειδα κατανομής %	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Българска народна банка (Εθνική	0,8590	3.487.005,40

Εισφορές των ΕθνΚΤ εκτός της ζώνης του ευρώ στο κεφάλαιο της ΕΚΤ

Εθνική κεντρική τράπεζα	Κλειδα κατανομής %	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Τράπεζα της Βουλγαρίας) (Βουλγαρία)		
Česká národní banka (Τσεχική Δημοκρατία)	1,6075	6.525.449,57
Danmarks Nationalbank (Δανία)	1,4873	6.037.512,38
Hrvatska narodna banka (Κροατία)	0,6023	2.444.963,16
Lietuvos bankas (Λιθουανία)	0,4132	1.677.334,85
Magyar Nemzeti Bank (Ουγγαρία)	1,3798	5.601.129,28
Narodowy Bank Polski (Πολωνία)	5,1230	20.796.191,71
Banca Națională a României (Ρουμανία)	2,6024	10.564.124,40
Sveriges riksbank (Σουηδία)	2,2729	9.226.559,46
Bank of England (Ηνωμένο Βασίλειο)	13,6743	55.509.147,81
Σύνολο¹	30,0217	121.869.418,02

Οι ΕθνΚΤ εκτός της ζώνης του ευρώ δεν δικαιούνται μερίδιο στα διανεμητέα κέρδη της ΕΚΤ ούτε υποχρεούνται να καλύψουν τυχόν ζημίες της ΕΚΤ.

- 1) Το σύνολο ενδέχεται να μην αντιστοιχεί στο άθροισμα των επιμέρους στοιχείων λόγω στρογγυλοποιήσεων.

2.8 Η πρώτη δεκαετία της ΕΚΤ

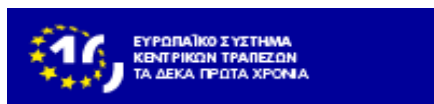
10η επέτειος από την εισαγωγή του ευρώ και τη θέσπιση του Ευρωσυστήματος

Την 1η Ιανουαρίου 2009 συμπληρώθηκαν 10 χρόνια από την εισαγωγή του ευρώ και τη θέσπιση του Ευρωσυστήματος. Πριν από δέκα ακριβώς χρόνια

- εισήχθη το ευρώ, πρώτα ως ηλεκτρονικό μέσο πληρωμών (τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα τέθηκαν σε κυκλοφορία τρία χρόνια αργότερα),
- η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες των χωρών της ΕΕ που υιοθέτησαν το ευρώ συγκρότησαν το "Ευρωσύστημα", και
- η νομισματική εξουσία για το νέο νόμισμα εκχωρήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ.

Σήμερα, το ενιαίο νόμισμα χρησιμοποιείται σε μια περιοχή που εκτείνεται από την Κύπρο έως την Ιρλανδία και από την Πορτογαλία έως τη Φινλανδία. Περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη της ΕΕ έχουν ήδη υιοθετήσει το ευρώ.

Επετειακοί λογότυποι

Για τον εορτασμό των επετείων, δημιουργήθηκε λογότυπος σε τρεις παραλλαγές, ο οποίος συνδύαζε ένα οπτικό στοιχείο με

- την "Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα",
- το "Ευρωσύστημα", ή
- το "Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών",

και την επιγραφή "Τα δέκα πρώτα χρόνια".

Το οπτικό στοιχείο περιλάμβανε τα 12 αστέρια της σημαίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε επικλινή κύκλο, σε ένα μέρος του οποίου τοποθετήθηκε ο αριθμός "10" όπως απεικονίζεται στην πρόσθια όψη του τραπεζογραμματίου των 10 ευρώ.

1 Ιουνίου 1998: Ίδρυση της ΕΚΤ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ιδρύθηκε την 1η Ιουνίου 1998. Είχε στη διάθεσή της επτά μήνες για να προετοιμαστεί για τα πρωτοφανή καθήκοντα που της είχαν ανατεθεί, δηλ.

- την αντικατάσταση των νομισμάτων μιας ομάδας κυρίαρχων κρατών με το ενιαίο νόμισμα, και
- τη χάραξη νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ που μόλις είχε γεννηθεί.

Από τότε η ΕΚΤ, ως ο καθοδηγητής της ομάδας του Ευρωσυστήματος, δηλ. του συστήματος κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ, ασκεί τη νομισματική πολιτική για τις χώρες της νομισματικής ένωσης. Πρωταρχικός της στόχος είναι η σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα, καθώς οι σταθερές τιμές αποτελούν τη βάση διατηρήσιμης οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας στην Ευρώπη. Την 1η Ιουνίου 1998 δημιουργήθηκε επίσης το "Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών", το θεσμικό πλαίσιο που περιλαμβάνει την ΕΚΤ και τις κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών της ΕΕ.

Επετειακές εκδηλώσεις

Για τον εορτασμό της επετείου της ΕΚΤ πραγματοποιήθηκαν διάφορες εκδηλώσεις το 2008, όπως μεταξύ άλλων:

- 13-14 Νοεμβρίου (μόνο κατόπιν πρόσκλησης): η 5η Διάσκεψη Κεντρικών Τραπεζών - διδάγματα και προκλήσεις από την πρώτη δεκαετία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης
- 2 Ιουνίου: η επίσημη τελετή, την οποία παρακολούθησαν σημαντικές πολιτικές προσωπικότητες
- 1 Ιουνίου: η Ημέρα Επισκεπτών στο κεντρικό κτίριο της ΕΚΤ, το "Eurotower"

2.9 Το νόμισμα της ευρωπαϊκής ένωσης

Το ευρώ

Το ευρώ είναι σήμερα το ενιαίο νόμισμα 17 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία αποτελούν την ευρωζώνη. Η εισαγωγή του ευρώ το 1999 ήταν σημαντικό βήμα προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Υπήρξε επίσης ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της Ένωσης καθώς είναι το νόμισμα περίπου 330 εκατομμυρίων Ευρωπαίων πολιτών και πολύ περισσότερων στο μέλλον, μόλις το υιοθετήσουν και άλλες χώρες της ΕΕ. Το ευρώ εισήχθη τον Ιανουάριο 1999 και έγινε το νέο νόμισμα 11 κρατών μελών αντικαθιστώντας τα εθνικά νομίσματα, όπως το γερμανικό μάρκο και το γαλλικό φράγκο, σε δύο στάδια. Στην αρχή καθιερώθηκε ως εικονικό νόμισμα

για μέσα πληρωμής πλην των μετρητών και για λογιστικούς σκοπούς, ενώ τα εθνικά νομίσματα εξακολουθούσαν να χρησιμοποιούνται για πληρωμές με μετρητά και να θεωρούνται ως υπομονάδες του ευρώ, και την 1η Ιανουαρίου 2002 κυκλοφόρησε σε χαρτονομίσματα και κέρματα.

Το ευρώ δεν είναι το νόμισμα όλων των κρατών μελών της ΕΕ. Δύο χώρες (η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο) συμφώνησαν μια ρήτρα μη συμμετοχής που συμπεριλήφθηκε στη συνθήκη και τις εξαιρεί από τη συμμετοχή τους, ενώ τα υπόλοιπα κράτη μέλη (πολλά από τα νεότερα κράτη μέλη της ΕΕ και η Σουηδία) δεν πληρούν ακόμη τις προϋποθέσεις για υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος. Μόλις αυτό συμβεί, θα αντικαταστήσουν το εθνικό τους νόμισμα με το ευρώ.

Ποιες χώρες υιοθέτησαν το ευρώ – και πότε;

1999 Βέλγιο, Γερμανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία και Φινλανδία

2001 Ελλάδα

2002 Κυκλοφορία χαρτονομισμάτων και κερμάτων του ευρώ

2007 Σλοβενία

2008 Κύπρος, Μάλτα

2009 Σλοβακία

2011 Εσθονία

Το ευρώ και η Οικονομική και Νομισματική Ένωση

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ αποτελούν τμήμα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) η οποία μπορεί να περιγραφεί ως ένα προχωρημένο στάδιο οικονομικής ολοκλήρωσης που βασίζεται σε μια ενιαία αγορά. Προϋποθέτει τον άρτιο συντονισμό οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών και, για τις χώρες που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, μια ενιαία νομισματική πολιτική και ένα ενιαίο νόμισμα, το ευρώ.

Η διαδικασία οικονομικής και νομισματικής ολοκλήρωσης στην ΕΕ είναι παράλληλη με την ιστορία της ίδιας της Ένωσης. Όταν ιδρύθηκε η ΕΕ το 1957, τα κράτη μέλη επικέντρωσαν τις προσπάθειές τους στην οικοδόμηση μιας κοινής αγοράς. Ωστόσο, με τον καιρό έγινε σαφές ότι χρειαζόταν στενότερη οικονομική και νομισματική συνεργασία, ώστε να μπορέσει η εσωτερική αγορά να αναπτυχθεί και να λειτουργήσει αποδοτικότερα. Ο στόχος της ΟΝΕ και του ενιαίου νομίσματος τέθηκε μόλις το 1992 με τη συνθήκη του Μάαστριχτ (συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση), η οποία καθόρισε τους θεμελιώδεις κανόνες για την εισαγωγή του. Οι κανόνες αυτοί ορίζουν τους στόχους της ΟΝΕ, τις απαιτούμενες αρμοδιότητες και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν τα κράτη μέλη για να υιοθετήσουν το ευρώ. Στα κριτήρια αυτά, γνωστά ως "κριτήρια σύγκλισης" (ή κριτήρια του Μάαστριχτ), περιλαμβάνονται ο χαμηλός και σταθερός πληθωρισμός, η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών και τα υγιή δημόσια οικονομικά.

Η διαχείριση του ευρώ

Όταν γεννήθηκε το ευρώ, η νομισματική πολιτική τέθηκε υπό την ευθύνη του ευρωσυστήματος, δηλαδή της ανεξάρτητης Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), η οποία ιδρύθηκε για το σκοπό αυτό, και των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών που υιοθέτησαν το ευρώ.

Η δημοσιονομική πολιτική (φόροι και δαπάνες) εξακολουθεί να παραμένει αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων οι οποίες, ωστόσο, έχουν αναλάβει τη δέσμευση να τηρούν από κοινού συμφωνηθέντες κανόνες για τα δημόσια οικονομικά γνωστούς ως σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Διατηρούν επίσης την πλήρη αρμοδιότητα για τις διαρθρωτικές τους πολιτικές (απασχόληση, συντάξεις και κεφαλαιαγορές), αλλά έχουν συμφωνήσει να τις συντονίζουν ώστε να επιτυγχάνουν τους κοινούς στόχους της σταθερότητας, της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

Κεφάλαιο 3^ο

3.1 Η έννοια του όρου "Οικονομική κρίση"

Οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη. Η οικονομική κρίση αποτελεί τη μία από τις δύο φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων και συγκεκριμένα τη φάση της καθόδου, όταν δηλαδή η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μια συνεχή συρρίκνωση. Οι οικονομικές διακυμάνσεις ορίζονται ως οι διαδοχικές αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας μέσα σε μια οικονομία. Λέγονται αλλιώς και κυκλικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι. Οι Άγγλοι αποδίδουν το φαινόμενο με τον όρο «business cycles», ακριβώς για να τονίσουν την ιδιαίτερη βαρύτητα των επενδύσεων στην εξέλιξη του οικονομικού κύκλου. Από πολύχρονες στατιστικές παρατηρήσεις διαπιστώθηκε ότι οι οικονομικοί κύκλοι διαρκούν περίπου από 7 έως 11 χρόνια.

3.2. Η Μαρξιστική Θεωρία των Κρίσεων

Σύμφωνα με τον Μαρξ, οι κρίσεις χαρακτηρίζονται από μια «πληθώρα κεφαλαίου» δηλαδή μια υπερπαραγωγή κεφαλαίου. «Υπερπαραγωγή κεφαλαίου... σημαίνει... υπερπαραγωγή μέσω παραγωγής που μπορούν να λειτουργήσουν σαν κεφάλαιο». Η λειτουργία του κεφαλαίου προϋποθέτει την εξασφάλιση ενός ποσοστού κέρδους το οποίο ανταποκρίνεται σε ό,τι «απαιτεί η «υγιής», «ομαλή» ανάπτυξη του κεφαλαιοκρατικού προτσές παραγωγής» (Μαρξ, 1982). Αυτό το ποσοστό κέρδους είναι «το συνηθισμένο ποσοστό κέρδους» (Μαρξ, 1982). «Το συνηθισμένο ποσοστό του κέρδους δεν πρέπει να θεωρούμε σαν ένα νούμερο συγκεκριμένο, ούτε μεγαλύτερο ούτε μικρότερο. Από τη στιγμή που το ποσοστό του κέρδους πέφτει κάτω από το συνηθισμένο του επίπεδο, αρχίζει από την πλευρά των κεφαλαιοκρατών ο

περιορισμός των επιχειρήσεων». Επομένως πρόβλημα της «πραγματοποίησης» της υπεραξίας υποκατανάλωση είναι μια συνέπεια του προβλήματος της κερδοφορίας. Ο περιορισμός των επιχειρήσεων από την πλευρά της καπιταλιστικής τάξης, όταν το ποσοστό του κέρδους πέσει κάτω από το συνηθισμένο του επίπεδο, εμφανίζεται με τη μορφή των απούλητων εμπορευμάτων, δηλαδή ως μείωση της καταναλωτικής ικανότητας .

3.3 Αίτια της οικονομικής κρίσης

Η πρόσφατη οικονομική κρίση δεν ήταν ένα ανεξάρτητο και απρόσμενο φαινόμενο. Τα αίτια, η φύση και τα χαρακτηριστικά της συνδέονται με την όλη ιστορία της μεταπολεμικής διαδικασίας συσσώρευσης του κεφαλαίου στον ανεπτυγμένο καπιταλισμό και συγκεκριμένα τη «χρυσή εποχή» της συσσώρευσης του κεφαλαίου, την κρίση της δεκαετίας του 1970, τον τρόπο με τον οποίο «λύθηκε» ή αντιμετωπίστηκε η κρίση αυτή, την εμπειρία της «νεοφιλελεύθερης» περιόδου και ιδίως της τελευταίας της φάσης, όταν και εντάθηκε το φαινόμενο της χρηματοπιστωτικοποίησης της καπιταλιστικής οικονομίας (Υπουργείο Οικονομικών, 2010),

Τα αίτια της κρίσης πρέπει να αναζητηθούν αφενός στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν αλλά και στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με εντονότερο και οξύτερο τρόπο. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της οικονομίας μας είναι ύπαρξη διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν τα τελευταία χρόνια με την εμμονή στην άσκηση πολιτικών στη κατεύθυνση των αυτορυθμιζόμενων αγορών . Η κρίση στη χώρα μας αναμένεται να έχει μεγαλύτερο βάθος και διάρκεια από ότι σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακριβώς γιατί η δομή και τα διαρθρωτικά της προβλήματα όχι μόνο είναι διαφορετικά, αλλά διατηρούνται και καθημερινά γίνονται μεγαλύτερα και οξύτερα, αντί να αμβλύνονται, κάτω και από τις συνθήκες της διεθνούς κρίσης .

3.4 Το αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση οδηγεί σε επισφαλή εργασία, ανεργία, και τελικά φτώχεια που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό όλο και περισσότερων ομάδων πράγμα που αποτελεί πηγή για διάφορες ψυχικές διαταραχές. Η ανεργία σχετίζεται επίσης με αύξηση της ημερήσιας κατανάλωσης αλκοόλ, αύξηση στις αυτοκτονίες, στην ενδοοικογενειακή βία, αλλά και μείωση των θανάτων από τροχαία κατά 1,4%. Ειδικότερα η φτώχεια σχετίζεται με την εμφάνιση ασθενειών καθώς τα άτομα αναγκάζονται να διαβιώνουν σε υποβαθμισμένο περιβάλλον, να τρέφονται ανεπαρκώς και να εργάζονται σε επικίνδυνα και ανθυγιεινά περιβάλλοντα . Τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης ήταν ορατά ήδη από το 2008. Κατά το 2008, οι καθαρές συνολικές επενδύσεις υποχώρησαν στο 8% περίπου του ΑΕΠ, δηλαδή κατά 4,5 εκατοστιαίες μονάδες έναντι του 2007. Αυτό σηματοδοτεί αφενός τη συρρίκνωση των εισοδημάτων και αφετέρου την αναβολή της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων του ιδιωτικού τομέα ενόψει της μείωσης της ζήτησης που χαρακτηρίζει την οικονομική κρίση. Επιπλέον η κάμψη των επενδύσεων αντικατοπτρίζει τις δυσκολίες πρόσβασης στον δανεισμό που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις. Κατά την πρώτη περίοδο της κρίσης, μέχρι τα μέσα του 2009, όταν οξυνόταν η κρίση των τραπεζών, όλες οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών χρηματοδότησαν τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, με αποτέλεσμα τη μεγάλη διόγκωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους. Στην Ελλάδα διατέθηκαν συνολικά 28 δις ευρώ για την άμεση στήριξη του τραπεζικού συστήματος και για εγγυήσεις. Με άλλη διατύπωση, λόγω της κρίσης ένα μέρος του ιδιωτικού χρέους μετατράπηκε σε δημόσιο .

3.5 Επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή και οικονομική ζωή

Η οικονομική κρίση προκαλεί δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση ή και η απουσία εισοδήματος προκαλεί απώλειες στην ευημερία και ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια. Το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης και η απασχόληση αντανακλούν σε μεγάλο

βαθμό την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η διεθνής οικονομία . Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης διαφοροποιούνται όχι μόνο μεταξύ των χωρών, όπου οι χώρες χαμηλής και μέσης ανάπτυξης πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις αναπτυγμένες χώρες, αλλά και στο εσωτερικό των χωρών, έτσι ώστε οι χειρόνακτες εργάτες και τα άτομα με χαμηλή εκπαίδευση να υφίστανται τις πλέον δυσμενείς επιπτώσεις σε σχέση με τα άτομα υψηλής εκπαίδευσης της μεσαίας και ανώτερης τάξης. Η οικονομική κρίση προκαλεί δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση ή και η απουσία εισοδήματος προκαλεί απώλειες στην ευημερία και ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια. Το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης και η απασχόληση αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η διεθνής οικονομία . Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (World Trade Organization, WTO 2009), της ζήτησης εισαγωγών είχε ήδη παρατηρηθεί από το 2007. Ωστόσο, οι προβλέψεις για το 2012 είναι ιδιαίτερα δυσοίωνες, καθώς προβλέπεται πτώση 10% σε ποσοτικούς όρους. Η μείωση αυτή αναμένεται να πλήξει περισσότερο τις αναπτυγμένες από τις αναπτυσσόμενες χώρες .

3.6 Αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Η αντιμετώπιση της κρίσης δεν είναι εύκολη υπόθεση. Είναι βέβαιο ότι τα μέτρα για την αντιμετώπισή τους θα κριθούν για την αποτελεσματικότητά και αποδοτικότητά τους και θα διδάσκονται ως ορθό ή ατυχές παράδειγμα στα πανεπιστήμια για πολλά χρόνια. Σήμερα, στο μέσον αυτής, μπορούμε να διαγνώσουμε ότι η κρίση απαιτεί την υιοθέτηση του κατάλληλου μείγματος νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής και το συντονισμό σε διεθνές επίπεδο. Το κρίσιμο ερώτημα, σε συνθήκες ελεύθερης οικονομίας της αγοράς, είναι πώς εκείνοι που ευθύνονται για την κρίση θα πληρώσουν, χωρίς να υπάρξουν αδικαιολόγητες απώλειες στο παραγόμενο προϊόν (ΑΕΠ). Η νομισματική πολιτική αντέδρασε με δύο τρόπους: χαλαρώνοντας τη στάση της μειώνοντας τα επιτόκια και παρέχοντας ενέσεις ρευστότητας στο σύστημα. Παράλληλα, διατέθηκαν αφειδώς δισεκατομμύρια ευρώ, στερλίνες, γιέν και δολάρια από τις κεντρικές τράπεζες για την παροχή ρευστότητας στην διατραπεζική αγορά καθώς οι εμπορικές τράπεζες ήταν απρόθυμες να δανείσουν η μια στην άλλη. Τα περιθώρια επιτοκίων στους δείκτες Libor και Euribor παρέμειναν σε πολύ υψηλά

επίπεδα, υπογραμμίζοντας την έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των τραπεζών. Τα μεγαλύτερα χρηματιστήρια του πλανήτη γνώρισαν δραματικές απώλειες το 2008, κοντά ή και άνω του 50%. Όμως, παρά τις παρεμβάσεις των νομισματικών αρχών η πορεία προς την ομαλότητα στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου ήταν αργή και εύθραυστη. Ήταν φανερό, ότι η παρέμβαση των κυβερνήσεων μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής ήταν απαραίτητη. Διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ και το ΔΝΤ συνέστησαν την στήριξη της οικονομίας μέσω υιοθέτησης «δημοσιονομικών πακέτων» ώστε η οικονομική πολιτική να δράσει αντικυκλικά στηρίζοντας την οικονομική δραστηριότητα. Τέτοια δημοσιονομικά πακέτα υιοθετήθηκαν από οικονομίες όπως των ΗΠΑ, της ΕΕ, της Ιαπωνία, του Ηνωμένο Βασίλειο, ακόμη και της Κίνας, συνδυασμένου ύψους τρισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Τα «δημοσιονομικά πακέτα» περιλαμβάνουν, εκτός από μέτρα διασφάλισης της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μέτρα όπως η μείωση της φορολογίας ή η ενίσχυση των δημοσίων δαπανών για την τόνωση της εσωτερικής ζήτησης. Ενώ η νομισματική πολιτική ενδείκνυται να χρησιμοποιείται σε τέτοιες περιπτώσεις, υπάρχει αρκετή επιφυλακτικότητα για τη χρήση της δημοσιονομικής πολιτικής σε «κανονικές συνθήκες». Υπό το φως αυτών των εξελίξεων όλοι συμφωνούν για τη χρήση του εργαλείου της δημοσιονομικής πολιτικής αλλά αναπτύσσονται δύο κυρίως «σκέψεις» για το μέγεθος και την κατεύθυνση των δημοσιονομικών παρεμβάσεων. Από τη μια πλευρά όσοι υποστηρίζουν ότι γενικές και εκτεταμένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις είναι η μόνη λύση για να αποφύγουμε μια παρατεταμένη ύφεση. Κατά αυτή την άποψη ο κίνδυνος είναι να δράσουν οι κυβερνήσεις πολύ αργά και πολύ λίγο και όχι το αντίθετο. Από την άλλη πλευρά, όσοι (Γερμανία) τονίζουν ότι δεν υπάρχει ενιαία συνταγή για όλα τα κράτη και, σε κάθε περίπτωση, οι όποιες δημοσιονομικές παρεμβάσεις θα πρέπει να είναι «έγκαιρες, προσωρινές και στοχευμένες», ώστε να μη θέτουν σε διακινδύνευση τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Για την άσκηση επεκτατικής πολιτικής θα πρέπει να υπάρχουν τα κατάλληλα περιθώρια δημοσιονομικής ευελιξίας. Εκτεταμένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις σε χώρες όπως η Ελλάδα, πέραν των ήδη νομοθετημένων μειώσεων των φορολογικών συντελεστών και ορισμένων «στοχευμένων» δαπανών, θα είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του χρέους με μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες. Ήδη, ακόμη και με τα σημερινά επίπεδα ελλείμματος και χρέους, η εκτίναξη των περιθωρίων

(spreads) των ελληνικών ομολόγων έναντι των γερμανικών, επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό με σημαντικό επιπλέον κόστος εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους. Επιπλέον, όταν οι δημόσιες δαπάνες είναι ήδη υψηλές ως ποσοστό του ΑΕΠ, είναι πιθανότερο ότι οριακά θα είναι μάλλον ατελέσφορες. Η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων για να μας βοηθήσει να εξέλθουμε από την παρούσα κρίση προϋποθέτει την ύπαρξη «ώριμων» επενδυτικών σχεδίων, ώστε η επιτάχυνση υλοποίησής των να έχει άμεσα αποτελέσματα. Έτσι, ο χρόνος που μεσολαβεί από την λήψη της απόφασης για τη χρηματοδότηση ενός έργου υποδομής μέχρι την εκταμίευση των σχετικών κονδυλίων, είναι τέτοιος που δεν θα συμβάλει στην άμεση αντιμετώπιση της κρίσης αλλά θα λειτουργήσει πιθανότητα πληθωριστικά, σε άλλη φάση του οικονομικού κύκλου. Επιπλέον, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να επιλεγούν βιαστικά δημόσιες επενδύσεις με κριτήριο τις προτιμήσεις ισχυρών πολιτικών παραγόντων, αμφίβολου άμεσου ή μελλοντικού πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος για την κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, στη χώρα μας οι ήδη εγκεκριμένες επενδύσεις που συνδέονται με την υλοποίηση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, αποτελούν ικανή ασφαλιστική δικλείδα και το μόνο που μπορεί να συστηθεί είναι ενδεχομένως η επιτάχυνση υλοποίησής των. Όμως, η τεχνητή διόγκωση τους μπορεί να υποβαθμίσει την ποιότητα των δημοσίων δαπανών και το επίπεδο απορροφητικότητας των κοινοτικών πόρων.

Οι κυβερνήσεις, όμως, που έχουν μικρότερα περιθώρια δημοσιονομικής ευελιξίας, πιθανόν να φανούν, από ανάγκη, περισσότερο καινοτόμες και εφευρετικές στους τρόπους αντιμετώπισης των συνεπειών της κρίσης. Στην κατηγορία αυτή ανήκει και η χώρα μας. Έτσι, ενδεχομένως η κρίση να αποτελέσει την αφορμή για εντατικοποίηση των απαραίτητων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Όμως, όλες οι μεταρρυθμίσεις δεν είναι εύκολο να προχωρήσουν σε περιβάλλον κρίσης, γιατί απλά δεν υπάρχουν δημοσιονομικά περιθώρια για να αποζημιωθούν, συνήθως προκαταβολικά, εκείνοι οι οποίοι νιώθουν ότι θίγονται από αυτές. Άλλες μεταρρυθμίσεις όμως, έχουν περισσότερες πιθανότητες να προχωρήσουν, καθώς μπροστά στο «κοινό καλό», που σε περιβάλλον κρίσης γίνεται ευκολότερα αντιληπτό και περισσότερο πειστικό, κάμπτονται οι συντεχνιακές αντιδράσεις.

3.7 Η λύση στην οικονομική κρίση

Η αποπληρωμή του χρέους προϋποθέτει αρχικά τη μείωση του ελλείμματος. Το μέρος του ελλείμματος που δεν περιλαμβάνει τις πληρωμές των τόκων ονομάζεται πρωτογενές έλλειμμα. Μηδενικό πρωτογενές έλλειμμα σημαίνει ότι η κυβέρνηση δεν προσθέτει καινούργιο χρέος σ' αυτό που της κληρονόμησαν παλαιότερες κυβερνήσεις. Πρωτογενές έλλειμμα με θετικό πρόσημο σημαίνει ότι η κυβέρνηση δημιουργεί νέο χρέος. Το 2009, το πρωτογενές έλλειμμα της Ελλάδας ανήλθε στο 8,5% . Είναι σαφές ότι με πρωτογενές έλλειμμα αυτού του μεγέθους η αποπληρωμή του χρέους είναι αδύνατη. Το χρέος μπορεί να αποπληρωθεί μόνο αν η κυβέρνηση παύσει να δημιουργεί πρωτογενές χρέος, δηλ. δεν δημιουργεί νέο χρέος κάθε χρόνο. Η κυβέρνηση πρέπει να δημιουργήσει πρωτογενές πλεόνασμα. Αν το πρωτογενές πλεόνασμα υπερβεί τις πληρωμές των τόκων του χρέους, το συνολικό έλλειμμα θα έχει αρνητικό πρόσημο και το χρέος θα μειωθεί. Αν το πρωτογενές πλεόνασμα ισούται με τις πληρωμές των τόκων του χρέους, το έλλειμμα μηδενίζεται και το χρέος θα παραμένει σταθερό. Παρόλο που για τη μείωση του χρέους απαιτείται αρνητικό έλλειμμα. Επιθυμητά αποτελέσματα μπορούν να επιτευχθούν ακόμη και με μηδενικό ή ελάχιστα θετικό έλλειμμα. Αν το ΑΕΠ της Ελλάδας διπλασιαζόταν ξαφνικά χωρίς καμία αλλαγή στο δημόσιο χρέος, η Ελλάδα θα αντιμετώπιζε πολύ μικρότερο πρόβλημα χρέους. Η Ελλάδα μπορεί να επιτύχει και να διατηρήσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ, εφόσον αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας έχει ιδιαίτερα αυξημένη σημασία λόγω του μεγάλου εξωτερικού χρέους της Ελλάδας. Μία χώρα μπορεί να αποπληρώσει το εξωτερικό της χρέος πραγματοποιώντας περισσότερες εξαγωγές από εισαγωγές. Δεδομένου ότι η Ελλάδα εισάγει αυτή τη στιγμή σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι εξάγει απαιτείται μεγάλη αύξηση της ανταγωνιστικότητας ώστε οι εξαγωγές να υπερκεράσουν τις εισαγωγές . Το τρέχον πρόβλημα της Ελλάδας είναι ο συνδυασμός υψηλού χρέους, Μεγάλου ελλείμματος και χαμηλής ανταγωνιστικότητας. Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων ευθύνεται για το γεγονός ότι η Ελλάδα μπορεί να δανειστεί μόνο με πολύ υψηλά επιτόκια στις χρηματοπιστωτικές αγορές .Η πολυπόθητη "Λύση" για τον κάθε Έλληνα είναι πλέον κάτι διαφορετικό. Άλλοι θέλουν να επανεπιβεβαιωθεί η μονιμότητα τους στο Δημόσιο, άλλοι να μην πληρώνουμε τόσους φόρους, άλλοι απλώς να σταματήσει αυτή η μαζική ψυχολογική παράκρουση που μας έχει πιάσει

όλους. Η αντίδραση της κοινής γνώμης είναι σπασμωδική, καθώς η ενημέρωση της είναι ελλιπής και βασίζεται σε μισές αλήθειες και ολόκληρα ψέματα. Τα ΜΜΕ είτε είναι φιλοκυβερνητικά είτε λαϊκίζουν και υπεραπλουστεύουν την κατάσταση . Το σίγουρο είναι ότι πάνω από το 50% του Ελληνικού δημοσίου χρέους δεν θα αποπληρωθεί ποτέ. Και αυτό γιατί και αν ακόμη καταφέρναμε να έχουμε πλεονασματικούς προϋπολογισμούς, το πλεόνασμα αυτών δεν θα μπορούσε ποτέ να καλύψει τον αυτοτροφοδοτούμενο ρυθμό αύξησης του Χρέους λόγω των υψηλών επιτοκίων που μας δανείζει η Τρόικα. Η λογική της Ε.Ε. και της Γερμανίας δεν είναι να πάρει πίσω τα δανεικά, αλλά να μην χάσει άλλα. Όταν ο Ελληνικός προϋπολογισμός θα έχει ισοσκελιστεί η ΕΚΤ και οι εταίροι μας θα επωμιστούν όσο χρέος θα έχει μείνει απλήρωτο ως τότε αφού στο μεσοδιάστημα θα έχουμε πουλήσει από δημόσια περιουσία οτιδήποτε μπορεί να πουληθεί.

Κεφάλαιο 4ο Χρηματοοικονομική κρίση

4. Οι επιπτώσεις της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης: Πόσο η Ευρώπη θωράκισε τις οικονομίες της ;

Οι ευρωπαϊκές οικονομίες φαίνεται να βυθίζονται σε έναν επικίνδυνο κύκλο οικονομικής ύφεσης μετά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση. Η έλλειψη εμπιστοσύνης και οι απαισιόδοξες προσδοκίες των οικονομικών μονάδων οδηγούν σε πτώση την ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις, μειώνοντας σημαντικά τους προβλεπόμενους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ για το 2009 και για τα επόμενα χρόνια. Είναι πιθανό ωστόσο για την ελληνική οικονομία και ένα χειρότερο σενάριο, μιας αρχικής ύφεσης η οποία δεν θα ξεπεραστεί εύκολα αλλά θα ακολουθηθεί από μακρά περίοδο στασιμότητας Πολλοί είναι αυτοί οι οποίοι αναφέρονται εύστοχα στο ευτύχημα της Ελλάδας να συμμετέχει στην Ευρωζώνη με ένα ενιαίο νόμισμα (το Ευρώ) το οποίο και αποτέλεσε έως τώρα ένα μεγάλο ανάχωμα στην πρόσφατη κρίση. Ωστόσο, τα ερωτήματα που εύλογα τίθενται είναι τα εξής: πρώτον, ποιες θα είναι οι επιπτώσεις της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης στην ελληνική οικονομία; δεύτερον, με πια μέτρα μπορεί να αντιμετωπισθεί η κρίση; και τρίτον, εάν οι πολιτικές τις οποίες υιοθέτησε η ευρωζώνη θωρακίζουν της οικονομίες των χωρών

μελών της όπως η Ελλάδα και αποτελούν ένα σοβαρό ανάχωμα στη κρίση ;

4.1 . Οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης

4.1.1. Πιθανά σενάρια για τις εξελίξεις

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση φαίνεται να οδηγεί τις ευρωπαϊκές οικονομίες σε μια βαθιά ύφεση. Η μέση εκτίμηση του ρυθμού ανάπτυξης που γίνεται για το 2009 στην Ελλάδα είναι 2%. Ωστόσο, η εκτίμηση αυτή μπορεί να ανατραπεί είτε προς τα πάνω, είτε προς τα κάτω. Στο άμεσο μέλλον θα επενεργήσουν στην ελληνική οικονομία δυο αντίρροπες δυνάμεις μέσω δυο μακροοικονομικών μηχανισμών.

Πρώτον, η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση θα επηρεάσει αρνητικά την πλευρά της συνολικής ζήτησης της οικονομίας, μειώνοντας τη κατανάλωση, τις επενδύσεις και τις εξαγωγών και ωθώντας έτσι την οικονομία προς τα κάτω. Όντως, η ύφεση στην Ευρώπη είναι πιθανό να οδηγήσει σε σημαντική πτώση της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα, που σε συνδυασμό με την κρίση στη ναυτιλία και την υποχώρηση στον κατασκευαστικό τομέα θα προκαλέσουν μείωση του ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Δεύτερον, η μεγάλη μείωση των τιμών των πρώτων υλών (της τιμής του πετρελαίου) και το σημαντικό πακέτο των εγγυήσεων και προνομιούχων μετοχών των 28 δισ. Ευρώ θα επιδράσουν θετικά από την πλευρά της συνολικής προσφοράς της οικονομίας και θα ωθήσουν την οικονομία προς τα πάνω. Το εάν η ελληνική οικονομία ακολουθήσει ένα χειρότερο σενάριο, μιας αρχικής ύφεσης η οποία δεν θα ξεπεραστεί εύκολα αλλά θα ακολουθηθεί από μακρά περίοδο στασιμότητας, εξαρτάται από το πια από τις δυο αντίρροπες δυνάμεις θα υπερισχύσει. Για να ξεπεραστεί εύκολα η αρχική ύφεση (δηλαδή να υπερισχύσει η θετική επίδραση από την πλευρά της προσφοράς) και να βγει γρήγορα από η ελληνική οικονομία την κρίση θα πρέπει οι ακαμψίες της οικονομίας από την πλευρά της προσφοράς να μην είναι σημαντικές (κάτι το οποίο φαίνεται μάλλον μη πιθανό), καθώς επίσης και από το μέγεθος της παρέμβασης της κυβέρνησης με δραστικές δημοσιονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές ώστε να εξουδετερωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις στη ζήτηση και στη προσφορά.

4.1.2. Τα προβλήματα που αναδεικνύει η κρίση

Το πρώτο μεγάλο πρόβλημα που αναδεικνύει η χρηματοπιστωτική κρίση στην Ελλάδα είναι ο κίνδυνος που αντιμετωπίζουν τα δημόσια οικονομικά της χώρας. Ο εκτροχιασμός του δημόσιου χρέους περιορίζει σημαντικά τα δημοσιονομικά περιθώρια. Το χρέος του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα δεν περιορίζεται μόνον στον κρατικό δανεισμό, αλλά θα ανέβει μακροχρόνια λόγω και του ασφαλιστικού προβλήματος. Πολλές χώρες έχουν προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις ώστε να ανταποκριθούν στο υψηλότερο μελλοντικό κόστος του ασφαλιστικού τους συστήματος, ενώ η Ελλάδα έχει κάνει πολύ λιγότερα. Η αύξηση της διαφοράς (spread) της απόδοσης των ελληνικών ομολόγων σε σχέση με τα γερμανικά, αντανακλά την αύξηση του κινδύνου με τον οποίο αποτιμούν τα ελληνικά ομόλογα οι ξένοι επενδυτές. Σε αυτή την αρνητική συγκυρία η Ελλάδα φαίνεται ως η πιο επικίνδυνη χώρα της Ευρωζώνης, λόγω των τεράστιων ελλειμμάτων της. Η Ελλάδα δανείζεται με κόστος κατά 40% υψηλότερο σε σχέση με τη Γερμανία. Συνεπώς, το υψηλό δημόσιο χρέος περιορίζει τα περιθώρια χαλάρωσης της δημοσιονομικής πολιτικής, η οποία θα μπορούσε να τονώσει την οικονομία. Το δεύτερο μεγάλο πρόβλημα που αναδεικνύει η χρηματοπιστωτική κρίση στην Ελλάδα είναι η χαμηλή της ανταγωνιστικότητα, η οποία αντανακλάται στο πολύ υψηλό έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών. Σε μια νομισματική ένωση, όπως είναι η ευρωζώνη, δεν υπάρχει για τις χώρες-μέλη της η δυνατότητα υποτίμησης του νομίσματος. Το μόνο μέτρο πολιτικής για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας είναι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, μέσω της βελτίωσης του επιχειρηματικού κλίματος. Το τρίτο μεγάλο πρόβλημα που αναδεικνύει η χρηματοπιστωτική κρίση είναι ύπαρξη ενός μη αποτελεσματικού κοινωνικού κράτους στην Ελλάδα. Η θεσμική ανασυγκρότηση και βελτίωση της λειτουργίας του κράτους δικαίου, η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας και της διαφθοράς, η κατάργηση των κλειστών επαγγελμάτων και τέλος η αναβάθμιση της εκπαίδευσης αποτελούν κρίσιμες τομές για την επάνοδο σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Συνεπώς, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος ανώμαλης προσγείωσης της ελληνικής οικονομίας, αν δεν δράσουμε άμεσα και αν οι πολιτικές δεν προσαρμοσθούν στις απαιτήσεις της κρίσης.

4.2. Οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της κρίσης

4.2.1. Τα όρια της νομισματικής πολιτικής

Οι τρεις πρόσφατες μειώσεις των επιτοκίων από την ΕΚΤ δείχνουν να μην είναι ικανές να τονώσουν την οικονομία της ευρωζώνης. Πολλοί είναι οι οικονομολόγοι που δείχνουν να φοβούνται το ιαπωνικό σενάριο της δεκαετίας του 90, όπου η ύφεση συνδυάζεται με αποπληθωρισμό. Εάν συμβεί κάτι τέτοιο, θα εγκλωβισθεί η οικονομία σε ένα φαύλο κύκλο πτώσεων των τιμών, μισθών και κερδών, κάτι που θα πλήξει την αξία των εισοδημάτων και των επενδύσεων, πυροδοτώντας μια επιδείνωση των χρεών και συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας οδηγώντας σε χρεοκοπίες. Θα πρέπει να διδαχθούμε από την εμπειρία αλλά και τα λάθη των δέκα χρόνων της ιαπωνικής κρίσης. Η ονομαζόμενη από την οικονομική θεωρία «παγίδα ρευστότητας» στη οποία έπεσε η ιαπωνική οικονομία μας έχει διδάξει μια θεμελιώδη μεταστροφή στην πρακτική των κεντρικών τραπεζών. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον «παγίδας ρευστότητας», η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ (η οποία είναι και η μόνη κοινή πολιτική της ευρωζώνης) θα χάσει την αποτελεσματικότητά της βραχυπρόθεσμα, όπου η πτώση των επιτοκίων δεν φαίνεται να μπορεί να επιλύσει από μόνη της το πρόβλημα της οικονομικής ανάκαμψης. Συνεπώς, σε ένα τέτοιο οικονομικό περιβάλλον, η μόνη αποτελεσματική πολιτική για την οικονομική ανάκαμψη θα είναι η δημοσιονομική επέκταση. Το υψηλό δημόσιο χρέος της Ελλάδας και οι περιορισμοί που υφίστανται οι χώρες της ευρωζώνης από το Σύμφωνο Σταθερότητας περιορίζουν σοβαρά τα περιθώρια χαλάρωσης της δημοσιονομικής πολιτικής και την εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής στην Ελλάδα.

4.2.2. Τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής

Η δημοσιονομική επεκτατική πολιτική θα πρέπει να είναι μεγάλης έκτασης και προγραμματισμένη κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ανατρέπει τις απαισιόδοξες προσδοκίες των νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, είναι αναγκαία η αναδιαπραγμάτευση των περιορισμών του Συμφωνου Σταθερότητας. Για τη τόνωση της ζήτησης, θα πρέπει, να γίνουν φορο-ελαφρύνσεις στα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα και να ληφθούν άμεσα μέτρα στήριξης των αδύνατων ομάδων (χαμηλόμισθων, ανέργων και χαμηλοσυνταξιούχων). Για τη τόνωση της προσφοράς,

θα πρέπει να γίνουν φορολογικές μειώσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα τη δραστηριότητα και είναι εύκολα αναστρέψιμες. Θα πρέπει να ενισχυθούν σημαντικά οι δημόσιες επενδύσεις με αύξηση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων σε υψηλότερα ποσοστά του ΑΕΠ. Θα πρέπει επίσης η ελληνική κυβέρνηση να εντατικοποιήσει τα έργα του ΚΠΣ. Τέλος, λόγω της έλλειψης στα πλαίσια της ευρωζώνης μιας ενιαίας δημοσιονομικής πολιτικής από ομοσπονδιακά όργανα, οι δημοσιονομικές πολιτικές των χωρών-μελών της ευρωζώνης θα πρέπει να είναι άριστα συντονισμένες και συνεργασιακές. Θα πρέπει δηλαδή οι κυβερνήσεις των χωρών της ευρωζώνης να αποποιηθούν την ενίσχυση των ανταγωνιστικών τους πλεονεκτημάτων με διαφορετικές κρατικές παρεμβάσεις. Θα πρέπει ωστόσο να παρατηρήσουμε ότι, παρά το γεγονός ότι οι διεθνείς συνθήκες έχουν αλλάξει δραματικά τους τελευταίους μήνες, το σχέδιο προϋπολογισμού του 2009 εξακολουθεί να έχει στην Ελλάδα την ίδια κατά βάση στοχεύσει με τους προϋπολογισμούς των τελευταίων ετών, δηλαδή τη μείωση του ελλείμματος στα πλαίσια των κανόνων μακροοικονομικής πειθαρχίας που ορίζει το σύμφωνο σταθερότητας στην ευρωζώνη.

4.3 Πόσο συνέβαλε η Ευρωζώνη στη θωράκιση των οικονομιών της;

Πολλοί είναι αυτοί οι οποίοι εύστοχα αναφέρονται στο ευτύχημα της Ελλάδας να συμμετέχει στην ευρωζώνη με ένα ενιαίο νόμισμα το οποίο και αποτέλεσε έως τώρα ένα μεγάλο ανάχωμα στην πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση. Ωστόσο, η ευρωζώνη φαίνεται να ενέτεινε τα πρόβλημα που αναδεικνύει η κρίση τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες της ευρωζώνης, καθιστώντας τις οικονομίες τους απροετοίμαστες και ευάλωτες μπροστά στις επιπτώσεις της πρόσφατης κρίσης.

4.3.1. Το πρόβλημα του δημόσιου χρέους

Με την είσοδο του Ευρώ, η Ευρώπη επέβαλε στις χώρες μέλη της ευρωζώνης μια σειρά από κανόνες μακροοικονομικής πειθαρχίας (όπως είναι το Σύμφωνο Σταθερότητας), οι οποίοι μείωσαν την ικανότητά της να μπορεί αντιδρά σε δυσμενείς

οικονομικές συγκυρίες και να επιτυγχάνει την οικονομική μεγέθυνση που της είναι αναγκαία. Στο πλαίσιο αυτό, τα πολύ υψηλά επίπεδα των επιτοκίων που επέβαλε τα τελευταία χρόνια η ΕΚΤ με την αντιπληθωριστική της πολιτική, καθώς επίσης και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που επιφέρει μια τέτοια πολιτική συνέβαλαν στην αύξηση του δημόσιου χρέους στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της ευρωζώνης. Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας σημαίνουν λιγότερες κρατήσεις, λιγότερα φορολογήσιμα νοικοκυριά και ταυτόχρονα αύξηση των δαπανών για επιδόματα ανεργίας. Το μεγαλύτερο μέρος των δημόσιων δαπανών αντιπροσωπεύει δαπάνες κοινωνικής πολιτικής, οι οποίες με υψηλή ανεργία δεν μπορούν παρά μόνον να αυξηθούν. Η Ελλάδα θα μπορούσε βέβαια να επιτύχει το στόχο της δημοσιονομικής εξυγίανσης, αλλά αυτό συνεπάγεται ότι η δημοσιονομική της πολιτική θα πρέπει να είναι για αρκετά χρόνια περιοριστική, κάτι που αναπόφευκτα θα έχει αρνητικές συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Έτσι, μια περαιτέρω συρρίκνωση των παραγωγικών δημόσιων επενδύσεων ως μέτρο δημοσιονομικής εξυγίανσης μπορεί να απειλεί την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή της χώρας.

4.3.2. Το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας

Οι συνεχείς ανατιμήσεις του ευρώ στα χρόνια που προηγήθηκαν της κρίσης έπληξαν την σοβαρά ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, οι οποίες με όλο και μεγαλύτερη δυσκολία προωθούσαν τα προϊόντα τους στις αγορές εκτός της ευρωζώνης. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις που δεν εξήγαγαν πλέον, ή εξήγαγαν πολύ λιγότερο από ότι πριν, είχαν την τάση να μεταφέρουν όλο και περισσότερο, τουλάχιστον ένα μέρος των δραστηριοτήτων τους, εκτός της ζώνης ευρώ. Κάτι τέτοιο συνέβαλλε στην αποβιομηχάνιση της Ευρώπης και κατά συνέπεια στην περαιτέρω αύξηση της ανεργίας. Συνεπώς, η συνεχής άνοδος των επιτοκίων της ΕΚΤ και η επακόλουθη ανατίμηση του ήδη ανατιμημένου (ή, κατά άλλους, ισχυρού) ευρώ φαίνεται πως ήταν επιβλαβής για τις χώρες της ευρωζώνης και ιδιαίτερα για την Ελλάδα, καθιστώντας τις οικονομίες της ευρωζώνης ακόμα πιο ανίσχυρες και εύαλωτες εν όψη της επικείμενης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Παρόλα αυτά, μια μείωση των επιτοκίων θα οδηγούσε σε μια υποχώρηση της ονομαστικής ισοτιμίας του ευρώ, η οποία θα βελτίωνε την αξιοπιστία της συναλλαγματικής της πολιτικής

της ευρωζώνης διότι θα απομάκρυνε κάθε αμφιβολία για την αποφασιστικότητα της ευρωζώνης να υπερασπιστεί την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και να μειώσει την ανεργία στην ευρωζώνη.

4.4. Η κρίση αναβιώνει την ανησυχία για τη συνοχή της Ευρώπης;

4.4.1. Το έλλειμμα κοινωνικής συνοχής

Η κρίση αναβιώνει επίσης τα αισθήματα ανησυχίας για τη κοινωνική συνοχή στις χώρες της ευρωζώνης καθώς επίσης και τη συνοχή της Ευρώπης. Η συνεχής αύξηση των επιτοκίων στη ζώνη του ευρώ την περίοδο που προηγήθηκε την χρηματοπιστωτική κρίση επιδείνωσε την κατάσταση των νοικοκυριών και επηρέασε έτσι τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τα νοικοκυριά το μέλλον τους. Τα υψηλά επιτόκια στην ευρωζώνη επηρέασαν τον τρόπο με τον οποίο ολόκληρη η κοινωνία, αντιλαμβάνεται το μέλλον της. Υπάρχει προτίμηση για το παρόν παρά για το μέλλον. Με τα υψηλά επιτόκια προεξοφλούμε ταχύτερα τα μελλοντικά γεγονότα, κάτι που απαξιώνει όλο και περισσότερο το μέλλον σε σχέση με το παρόν και μικραίνει όλο και περισσότερο τον χρονικό ορίζοντα των αποφάσεων των οικονομικών μονάδων. Έτσι, το παρόν αποκτάει έναν ιδιαίτερα προνομιούχο ρόλο στις οικονομικές αποφάσεις των ατόμων. Η ζυγαριά του χρόνου κλίνει υπέρ του παρόντος και οι αρχικές συνθήκες κάθε οικονομικής μονάδας (δηλαδή, τα υπάρχοντα περιουσιακά της στοιχεία) παίζουν ένα ιδιαίτερο ρόλο στις αποφάσεις της. Έτσι, κάθε οικονομική μονάδα έχει την πεποίθηση ότι εξαρτάται περισσότερο από τη δική της προσωπική ιστορία (το παρελθόν της) παρά από τις μελλοντικές της σχέσεις με τις άλλες οικονομικές μονάδες της οικονομίας. Συνεπώς, τα υψηλά επιτόκια έχουν εντείνει όλο και πιο πολύ τον ατομικισμό (εγωισμό), αυξάνοντας τον κοινωνικό διαμελισμό και δημιουργώντας ένα έλλειμμα κοινωνικής συνοχής. Αυτό διευρύνει το χάσμα μεταξύ των γενεών δημιουργώντας επίσης ένα έλλειμμα αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών στις κοινωνίες μας.

4.4.2. Η συνοχή και το μέλλον της Ευρώπης

Τέλος το ερώτημα που τίθεται είναι, τι θα γίνει εάν η κρίση πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις; Μήπως διεγείρει τους εθνικούς εγωισμούς, τις διαφορετικές κρατικές

παρεμβάσεις ανά χώρα και οδηγήσει στην υποβάθμιση του ρόλου του ενιαίου νομίσματος; Η πρόσφατη κρίση αναδεικνύει επίσης τα παρακάτω προβλήματα : το μη σαφή και ενιαίο προσανατολισμό για την έξοδο από την κρίση της Ευρώπης, τις μεγάλες δομικές αδυναμίες της Ε.Ε., την ανυπαρξία των μηχανισμών παραγωγής αποφάσεων και ελέγχου για τη δημιουργία προάσπισης των κοινών οικονομικών συμφερόντων, και τέλος, το πολιτικό έλλειμμα της Ε.Ε. Εάν υποστούν ζημιά η ενιαία αγορά και το ενιαίο νόμισμα, θα υποβαθμισθούν μοιραία η συνοχή και το όραμα της Ενωμένης Ευρώπης. Η σημερινή κρίση αποτελεί ένα πολύ κρίσιμο τεστ για το μέλλον της Ευρώπης. Η κρίση αυτή μπορεί να αποδειχθεί και μια ευκαιρία για να προχωρήσουν οι διαδικασίες της πολιτικής ενοποίησης, μπορεί όμως να αποδειχθεί η αρχή της οικονομικής απο-ενοποίησης.

Κεφάλαιο 5^ο Η κρίση στην Ελλάδα

5.1 Η Ελλάδα θα υποστεί συνέπειες από τις αποφάσεις της ΕΚΤ

Έντονη επιφυλακτικότητα για τα νέα μέτρα που εξήγγειλε χθες η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), με στόχο την τόνωση της οικονομίας στην ευρωζώνη, εκφράζεται από τη σύνταξη της «Νιου Γιork Τάιμς». Σε κύριο άρθρο της, η εφημερίδα της Νέας Υόρκης αναφέρει ότι «μετά από μήνες μιας εξαιρετικά περιορισμένης δράσης, η ΕΚΤ ανακοίνωσε χθες σειρά πολιτικών για να ενισχυθεί η εύθραυστη οικονομία της Ευρωζώνης και να αποτραπεί ο αποπληθωρισμός, πολιτικές που ωστόσο ενδέχεται να την αποδυναμώσουν ακόμη περισσότερο». Σύμφωνα με το άρθρο, «σε ορισμένες χώρες, όπως την Ελλάδα και την Πορτογαλία, το ποσοστό του πληθωρισμού έχει ήδη γίνει αρνητικό και οι τιμές που παρουσιάζουν συνεχή πτώση, ή αυξάνονται με υπερβολικά βραδείς ρυθμούς, φέρουν αρνητικό αντίκτυπο για πολλούς λόγους. Και αυτό, γιατί τόσο οι επιχειρήσεις, όσο και τα άτομα, αναβάλλουν συνεχώς νέες επενδύσεις και δαπάνες, εφόσον θεωρούν ότι αγαθά και υπηρεσίες θα κοστίσουν λιγότερο στο μέλλον. Παράλληλα, ο χαμηλός πληθωρισμός και ειδικότερα ο αποπληθωρισμός μπορεί να κατακρημνίσει τα εισοδήματα και να δυσχεραίνει τις

προσπάθειες προσώπων και εταιρειών να αποπληρώσουν τα χρέη τους». Στη συνέχεια, διατυπώνεται η άποψη ότι «εάν η ΕΚΤ είχε προβεί στις ίδιες δράσεις νωρίτερα, τα θετικά αποτελέσματα θα ήταν ενδεχομένως εμφανέστερα. Όμως πλέον οι αποδυναμωμένες ευρωπαϊκές οικονομίες χρειάζονται κατεπειγόντως αυξημένη βοήθεια. Ιδανικά, οι κυβερνήσεις θα επετύγχαναν τόνωση της οικονομίας μέσω των αυξημένων δαπανών σε δημόσιες υπηρεσίες, ωστόσο η πλειοψηφία των κρατών-μελών της ευρωζώνης πράττουν ακριβώς το αντίθετο, περικόπτοντας τις δαπάνες και αυξάνοντας τους φόρους, υπακούοντας στα μέτρα λιτότητας που απαιτούν Γερμανία και ΕΕ. Έως ότου αυτές οι πολιτικές αλλάξουν, λιγοστή ελπίδα ενυπάρχει για μια σθεναρή οικονομική ανάκαμψη στην ευρωζώνη». Στο μεταξύ, με αφορμή τις χθεσινές εξαγγελίες της ΕΚΤ, σε δημοσίευμα- ανταπόκριση από τη Φραγκφούρτη στην ίδια εφημερίδα υποστηρίζεται ότι «τα νέα μέτρα της ΕΚΤ στέλνουν ένα ισχυρό μήνυμα σε επενδυτές, επιχειρηματίες και Ευρωπαίους πολίτες ότι η ΕΚΤ είναι αποφασισμένη να θέσει την Ευρώπη σε πορεία για ισχυρότερη ανάπτυξη». Όπως επισημαίνεται, «ο πρόεδρος της Τράπεζας Μάριο Ντράγκι υπονόησε, επίσης, ότι είναι προετοιμασμένος να προχωρήσει περαιτέρω, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο να αξιοποιήσει το ισχυρό, αν και αμφιλεγόμενο, πρόγραμμα αγοράς ομολόγων που χρησιμοποιήθηκε για την αναζωπύρωση της ανάπτυξης στις ΗΠΑ. Επιπλέον, η ΕΚΤ δήλωσε ότι πλησιάζει εγγύτερα στην εξαγορά πακέτων επιχειρηματικών δανείων, έναν ακόμη τρόπο για τη διοχέτευση ρευστού σε εταιρείες προβληματικών χωρών, όπως της Ελλάδας, που χρειάζονται κατεπειγόντως τέτοια μέτρα».

Τέλος, στην ανταπόκριση σημειώνεται ότι «ωστόσο και παρότι οι διεθνείς αγορές χαιρέτησαν τα μέτρα, παρουσιάζοντας μια ευρεία άνοδο των ευρωπαϊκών μετοχών, αβέβαιο είναι εάν τέτοιες προσπάθειες θα έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα σε μακροχρόνιο επίπεδο. Και αυτό, γιατί αφενός το αρνητικό επιτόκιο δεν έχει δοκιμαστεί ποτέ σε τόσο μεγάλη έκταση, αφετέρου επειδή η ΕΚΤ απέφυγε να χρησιμοποιήσει το "δυνατότερο όπλο" της, τη μαζική εξαγορά ομολόγων και άλλων χρηματοπιστωτικών αγαθών γνωστής ως "ποσοτικής διευκόλυνσης"».

5.2 Η Ελλάδα επιστρέφει φέτος στην ανάπτυξη

Την πεποίθηση πως η ελληνική οικονομία θα αρχίσει να αναπτύσσεται φέτος έπειτα από έξι χρόνια ύφεσης εξέφρασε ο Poul Thomsen του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου σε συνέντευξη Τύπου αναφορικά με την έκθεση του Ταμείου για την πέμπτη αξιολόγηση του ελληνικού προγράμματος.

Ο αξιωματούχος έκανε λόγο για ουσιαστική πρόοδο στο μέτωπο της δημοσιονομικής και εξωτερικής προσαρμογής, υπογραμμίζοντας ωστόσο πως η επίτευξη ισχυρής ανάπτυξης απαιτεί περαιτέρω σημαντική πρόοδο στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

5.2.1 Επιφυλακτική αισιοδοξία.

Σε ερώτηση για τις οικονομικές προοπτικές της Ελλάδας, ο Thomsen έκανε μια αναδρομή λέγοντας πως πίσω, στα μέσα του 2012, υπήρχε διάχυτη αμφιβολία για το μέλλον της Ελλάδας στην Ευρωζώνη. Έκτοτε η αποφασιστική πολιτική της κυβέρνησης απέκλεισε το ενδεχόμενο του "Grexit" και πλέον καταγράφονται σημάδια οικονομικής σταθεροποίησης. Ο ρυθμός συρρίκνωσης της οικονομίας επιβραδύνθηκε περαιτέρω στο πρώτο τρίμηνο του 2014 ενώ και η ανεργία έχει υποχωρήσει ελαφρά τους τελευταίους μήνες. Η Ελλάδα επέστρεψε στις αγορές για πρώτη φορά μετά το ξέσπασμα της κρίσης, ενώ με το ολοένα αυξανόμενο επενδυτικό ενδιαφέρον, η δυνατότητα πρόσβασης στις αγορές για τις ελληνικές τράπεζες και επιχειρήσεις βελτιώνεται ταχύτερα του αναμενόμενου. Συνολικά -σύμφωνα με τον Thomsen- οι εξελίξεις αυτές προσφέρουν λόγο για επιφυλακτική αισιοδοξία και εκτίμηση του ΔΝΤ είναι πως η ελληνική οικονομία θα ανακτήσει θετικό πρόσημο το 2014 -για πρώτη φορά από το 2007.

5.2.3 Μένει δουλειά να γίνει

Παρά τις θετικές εξελίξεις, ο αξιωματούχος του ΔΝΤ, προειδοποιεί πως είναι νωρίς για να κηρύξουμε νίκη, καθώς χρειάζεται να υλοποιηθούν νέες πολιτικές με βάση τα όσα έχουν επιτευχθεί με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της εμπιστοσύνης και τη δημιουργία πρόσφορου εδάφους για μετατροπή της ανάκαμψης σε βιώσιμη και ισχυρή ανάπτυξη. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Thomsen τονίζει ότι είναι επιτακτικό να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας μέσω της επιτάχυνσης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, να επιλυθεί το ζήτημα του υπερβολικού χρέους του ιδιωτικού τομέα μέσω της επαρκούς ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών και μεταρρύθμισης του πλαισίου εκκαθάρισης και να ολοκληρωθεί η απαιτούμενη δημοσιονομική προσαρμογή ούτως ώστε να επιτευχθούν οι συμφωνηθέντες δημοσιονομικοί στόχοι και να περιοριστούν τα υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους. Στις σημαντικές προκλήσεις ο Thomsen ξεχωρίζει την κόπωση από την προσαρμογή και την αντίσταση των κατεστημένων συμφερόντων στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις.

5.2.4 Ανεργία

Ερωτηθείς σχετικά με την ανεργία η οποία παραμένει σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα και για το τι πρέπει να γίνει ώστε να διευκολυνθεί η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης ο κ. Thomsen ανέφερε:

«Η Ελλάδα εφαρμόσε ρηξικέλευθες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας το 2012, που βοήθησαν να ευθυγραμμιστούν οι μισθοί με την παραγωγικότητα. Σε κάθε περίπτωση, η πτώση στις τιμές των προϊόντων δεν ήταν ανάλογη αυτής των μισθών και ως εκ τούτου η Ελλάδα παραμένει σχετικά μη ανταγωνιστική. Αυτό αντανακλάται για παράδειγμα στην σχετικά αδύναμη επίδοση της Ελλάδας στον τομέα των εξαγωγών συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ευρωζώνης και υπονομεύει την ταχύτερη ανάκαμψη της οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Η έλλειψη επαρκούς προσαρμογής στις τιμές αντανακλά τις αρχικές διαρθρωτικές δυσκαμψίες στην παραγωγή και την απασχόληση».

Ωστόσο, ο αξιωματούχος του ΔΝΤ καλωσόρισε τις προσπάθειες απελευθέρωσης της αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών της Ελλάδας, καθώς και τη δέσμευση της ελληνική κυβέρνηση στην διευθέτηση των εναπομεινάντων περιορισμών στην αγορά εργασίας.

«Η μεταρρυθμιστική ατζέντα της ελληνική κυβέρνησης είναι πολύ περιεκτική και είναι λογικό πως απαιτείται χρόνος για την πλήρη υλοποίησή της», πρόσθεσε ο ίδιος.

5.2.5 Προτάσεις για τα μη εξυπηρετούμενα

Στις δηλώσεις του ο Tomsen χαρακτήρισε «ανησυχητικό» το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων –άνω του 40%- συμπεριλαμβανομένων των αναδιαρθρωμένων δανείων που κινδυνεύουν να καταστούν και πάλι μη εξυπηρετούμενα. Ο αξιωματούχος καθυσήχασε πως δεν υπάρχει μεγάλος κίνδυνος για τη σταθερότητα στον τραπεζικό κλάδο. Ωστόσο, εάν οι τράπεζες δεν δημιουργήσουν προβλέψεις ή δεν απομειώσουν αυτά τα προβληματικά δάνεια γρήγορα, δεν θα καταφέρουν πιθανότατα να επεκτείνουν τα δάνειά τους προς αποτελεσματικές και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις και κλάδους, ενθαρρύνοντας έτσι μια ισχυρή ανάκαμψη της παραγωγής και της απασχόλησης.

Ο Tomsen συστήνει στην ελληνική κυβέρνηση να πιέσει προληπτικά τις τράπεζες να αναγνωρίσουν τις ζημιές στη βάση ρεαλιστικών υποθέσεων για την ανάκαμψη των δανείων, ενώ οι τράπεζες από την πλευρά τους θα πρέπει να έχουν επαρκές κεφάλαιο στην άκρη για να το κάνουν. Παράλληλα, ο αρχές θα πρέπει να μεταρρυθμίσουν το πλαίσιο εκκαθάρισης του ιδιωτικού χρέους. Αθροιστικά, αυτές οι προσπάθειες θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι το φορτίο χρέος στις πλάτες των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ευθυγραμμίζεται με την δυνατότητα αποπληρωμής των χρεών. Αυτό θα δώσει τέλος στη συνεχιζόμενη συρρίκνωση της τραπεζικής πίστης που βάζει τροχοπέδη στην οικονομική ανάκαμψη.

5.2.6 Νέα "ανακούφιση" από το βάρος του χρέους

Αναφορικά με το αν θα υπάρξει ανάγκη περαιτέρω ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους, ο κ. Thomsen παρέπεμψε στη συμφωνία με τους Ευρωπαίους εταίρους για πρόσθετη ανακούφιση από το βάρος του χρέους, αν χρειαστεί, με στόχο τη μείωσή του στο 124% του ΑΕΠ έως το 2020 και στο 110% του ΑΕΠ έως το 2022 με την προϋπόθεση ότι η Ελλάδα θα συνεχίσει να εφαρμόζει το μεταρρυθμιστικό της πρόγραμμα.

Όπως ανέφερε ο ίδιος, δεδομένου του ότι η Ελλάδα πέτυχε τον στο του πρωτογενούς πλεονάσματος, το ζήτημα περαιτέρω μείωσης του δημοσίου χρέους πιθανότατα θα συζητηθεί στο πλαίσιο της επερχόμενης αναθεώρησης του ελληνικού προγράμματος.

5.3 Τι έμαθε η Ελλάδα από την κρίση

5.3.1 .Αποτελέσματα της πολιτικής των μνημονίων και οι δρόμοι διεξόδου

Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν συνεπεία των δύο μνημονίων χρηματοδότησης του ελληνικού χρέους, είχαν μικτά αποτελέσματα. Από την μια πλευρά επέδρασαν θετικά στην μείωση του δημοσίου ελλείμματος κατά 90% από 36,3 δισ. σε 3,8 δισ. (IOBE). Οι δαπάνες μειώθηκαν κατά 30% (από 125 δισ. σε 88 δισ.). Παράλληλα βελτίωσαν την ανταγωνιστικότητα μέσα από τη μείωση του κόστους εργασίας (από 113 σε 97) και τη μείωση των τιμών (2013: -1,5%). Αυτό συνετέλεσε στη μείωση του ελλείμματος του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (από -35 δισ. ή 15% ΑΕΠ σε -3 δισ. ή 3%), λόγω ανόδου των εξαγωγών από 20 δισ. το 2008 σε 23 δισ. το 2012, και μείωσης των εισαγωγών από 64 δισ. σε 42 δισ. . Θετική είναι και η εξυγίανση του τραπεζικού τομέα, με λιγότερες και ισχυρότερες τράπεζες. Όλα αυτά αντανακλώνται στην σοβαρή υποχώρηση του κόστους δανεισμού: το επιτόκιο δανεισμού των δεκαετών ελληνικών ομολόγων έπεσε στο 6,1% από 14% και στην πρόσφατη επιτυχή έξοδο στις δανειακές αγορές. Ωστόσο, και λόγω των μεγάλων λαθών στο σχεδιασμό τους, οι πολιτικές των μνημονίων είχαν σοβαρότατα αρνητικά αποτελέσματα με κορυφαίο την τραγική άνοδο της ανεργίας, από 325.000 ανέργους (6,6%) το 2008 σε 1,4 εκ. ανέργους (27,5%) το 2013 εκ των οποίων το 65% μακροχρόνια άνεργοι (IOBE). Η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας έφερε την μεγαλύτερη πτώση

τού ελληνικού ΑΕΠ σε περίοδο ειρήνης κατά 23% (από 233 δισ. το 2008 σε 183 δισ. το 2013). Ταυτόχρονα κατέρρευσαν οι τιμές ακινήτων κατά 42% σε πέντε χρόνια , μειώθηκαν οι καταθέσεις από 240 δισ. σε 161 δισ. (πτώση 33%), και αυξήθηκαν οι εισοδηματικές ανισότητες: ο δείκτης Gini από 0,347 αυξήθηκε σε 0,368 μεταξύ 2010 και 2012, ενώ μέσα σε 2 χρόνια το ανώτερο 20% αύξησε τη διαφορά του από το φτωχότερο 20% από 6 σε 7,5 φορές . Παρά την τεράστια προσπάθεια και παρά το «κούρεμα» του 2011, το Δημόσιο Χρέος παραμένει πολύ υψηλό 172% (317 δισ.). Πότε θα αποφασιστεί η αναδιάρθρωσή του είναι θέμα χρόνου. Εξαρτάται από την βούληση των ευρωπαϊκών ελίτ να αντιληφθούν ότι το πρόβλημα του χρέους είναι πανευρωπαϊκό και ότι απαιτούνται αλλαγές σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

1. Αναθεώρηση των κριτηρίων τού Μάαστριχτ: νομισματική σταθερότητα, χωρίς πραγματική σύγκλιση δεν γίνεται. Απαιτείται τραπεζική και φορολογική σύγκλιση.
2. Έκδοση ευρώ-ομολόγου: η ομαδική έξοδος στις αγορές κρατών με διαφορετική πιστοληπτική ικανότητα με μια νέα σταθμισμένη, επιτρέπει στις πλεονασματικές χώρες να «δανείζονται» πιστοληπτική ικανότητα στις ελλειμματικές, «αμοιβαιοποιώντας» το ευρωπαϊκό χρέος.
3. Ευρωπαϊκή διαχείριση μέρους τού χρέους με έκδοση ελληνικών ομολόγων από την ΕΚΤ με μεγαλύτερη φερεγγυότητα και υψηλή αξιολόγηση .

Οι πανευρωπαϊκού χαρακτήρα λύσεις δεν αποτελούν άλλοθι καθυστερήσεων στο ελληνικό πρόγραμμα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Χρειάζεται ταυτόχρονα προσήλωση και πολιτική βούληση στον δρόμο των μεταρρυθμίσεων. Πολύ σωστά γράφτηκε ότι «το μνημόνιο υποκατέστησε αρχές που είχαν αποδειχθεί ανίκανες να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα σταδιακών μεταρρυθμίσεων» . Χωρίς μηδενισμό των ελλειμμάτων, ακόμη και αν μας χάριζαν το χρέος, σε 10 χρόνια θα ήμασταν στο ίδιο σημείο! Για να συμβεί αυτό απαιτείται να περιοριστεί η παραοικονομία που εκτιμάται σε 60 δισ. ευρώ ή στο 35% του ΑΕΠ. Πρέπει επίσης να μεταρρυθμιστεί επιτέλους το φορολογικό σύστημα. Τα ζητούμενα παραμένουν: Απλοποίηση-Πληρότητα-Συνέπεια. Τα φορολογικά βάρη «σηκώνουν» οι μισθωτοί και συνταξιούχοι καθώς καταβάλλουν το 52,59% του συνολικού φόρου εισοδήματος. Επτά στους δέκα ελεύθερους επαγγελματίες (γιατροί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι,

υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι κ.ά.) εμφανίζονται φτωχότεροι αποκρύπτοντας έως και 25% του εισοδήματος . Τέλος, απαιτούνται αλλαγές και στο ασφαλιστικό. Η δαπάνη για κοινωνική ασφάλιση από 15% το 2000 έφτασε στο 21% του ΑΕΠ το 2009 .

Κανένα ασφαλιστικό σύστημα δεν αντέχει πρόωρες συνταξιοδοτήσεις χιλιάδων εργαζομένων. Σύμφωνα με μελέτη τού ΟΟΣΑ, στην Ελλάδα ο μέσος όρος συνταξιοδότησης των ανδρών είναι τα 62,4 έτη (60,9 έτη οι γυναίκες) ενώ το προσδόκιμο επιβίωσης είναι τα 82 έτη (84,5 έτη οι γυναίκες). Χρειάζονται πλέον αντικίνητρα πρόωρης συνταξιοδότησης. Μόνον έτσι θα υπάρξουν περιθώρια για ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα ως ένα δίχτυ προστασίας ενάντια στην φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ωστόσο, πρέπει να θυμόμαστε ότι και το έλλειμμα αλλά και το δημόσιο χρέος εκφράζονται ως ποσοστό του ΑΕΠ. Τα μέτρα των μνημονίων εστίασαν κυρίως στην λεγόμενη δημοσιονομική εξυγίανση, δηλ. στον αριθμητή του σχετικού κλάσματος. Απαιτούνται άλλα μέτρα για να αυξηθεί ο παρονομαστής, δηλ. το ΑΕΠ. Για να συμβεί αυτό χρειάζεται αλλαγή τού μοντέλου ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Αν δεν δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για μια οικονομικά αποτελεσματική, κοινωνικά δίκαια και περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη, ακόμα και όταν τελειώσει η δημοσιονομική εξυγίανση, το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας θα παραμείνει. Ιδέες υπάρχουν άφθονες όπως, 1) Ενίσχυση τομέων υψηλής παραγωγικότητας και εξαγωγικού χαρακτήρα: φαρμακοβιομηχανία (γενόσημα), ιχθυοκαλλιέργειες, ναυτιλία, ιατρικός και συνεδριακός τουρισμός, υπηρεσίες προς ηλικιωμένους και διαχείριση αποβλήτων . 2) Τυποποίηση αγροτικών προϊόντων και εντατικοποίηση παραγωγής διατροφικών ειδών σε έλλειψη (πχ. εισάγουμε το 80% της κατανάλωσης βόειου κρέατος και το 85% των οσπρίων!). 3) Άρση των εμποδίων τής επιχειρηματικότητας, που με βάση την γνωστή έκθεση είναι τα περισσότερα μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Το παραγωγικό μοντέλο τής χώρας δεν αλλάζει χωρίς κρατική καθοδήγηση: το 90% των νέων επιχειρήσεων μέσα στην κρίση άνοιξε σε μη-παραγωγικούς κλάδους χαμηλής προστιθέμενης αξίας και καινοτομίας (εστίαση, τουρισμός, εμπόριο), παρά το γεγονός ότι το 73% της απασχόλησης ανήκει στους παραγωγικούς κλάδους . Προσωπικά πιστεύω ότι απαιτούνται άμεσα δημόσιες επενδύσεις. Η ενίσχυση των αναιμικών εγχώριων ιδιωτικών επενδύσεων δεν αρκεί. Σε μια οικονομία που υποφέρει από έλλειψη ζήτησης, χρειάζεται επειγόντως αύξηση των δημοσίων δαπανών για παραγωγικούς σκοπούς. Η Ελλάδα έχει παραγωγικές

δυνατότητες και ικανούς πόρους, ανθρώπινους και υλικούς. Σοβαρό και αποτελεσματικό κράτος δεν έχει.

6 .Βιβλιογραφία

Γ. Βαρουφάκης (2011) ,<<Κρίσης λεξιλόγιο >>

Γιάννης Μηλιός, Δημήτρης Δημούλης και Γιώργος Οικονομάκης,(2005) , «Η Θεωρία του Μαρξ για τον Καπιταλισμό: Πλευρές μιας θεωρητικής και πολιτικής ρήξης», Αθήνα: νήσος.

Δημήτρης Βαγιανός, Νίκος Βέττας και Κώστας Μεγήρ,(2010) , «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Μεταρρυθμίσεις και ευκαιρίες σε μία κρίσιμη συγκυρία,

European Commission, (2009) , «Economic and Financial Affairs: Economic crisis in Europe: Causes, consequences and responses». European Economy, Brussels. Pp.1-87, Tab. Graph. Bibliog

Λιαρόπουλος,(2010) , «Οργάνωση Υπηρεσιών και Συστημάτων Υγείας», Διεθνή Συστήματα Υγείας. Β τόμος. Εκδόσεις Βήτα medical arts, Αθήνα

Μπούρας και Λυκούρας,(2011) , «Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στη ψυχική υγεία», Εγκέφαλος, pp.55-61

Ναυτεμπορική 9/5/2014

New York Times: Η Ελλάδα θα υποστεί συνέπειες από τις αποφάσεις της ΕΚΤ | Ειδήσεις και νέα με άποψη
<http://www.iefimerida.gr/node/158324#ixzz34FFVwaj5>

Ιστοσελίδες :

www.europa.eu.gr

www.el.wikibooks.org/

www.foreignaffairs.gr/articles/

www.capital.gr

www.sidiropoulos.wordpress.com/

www.sansimera.gr